

Slovenski Pravnik

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani

VSEBINA:

1. PROF. LAPAJNE: Ustav i bračno pravo	49
2. DR. ŠIRKO: Poravnava na mapno mejo	65
3. DR. BRAČIČ: Ali sta še v veljavi zakona o društvenem in shodnem pravu od 15. novembra 1867 šte. 134 in 135 d. z.	71
4. DR. HINKO LUČOVNIK: Ali ima pravilnik za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja povsem zakonito veljavo?	76
5. Jubileja v odvetniški zbornici za Slovenijo	85
6. Književna poročila	94
7. Razne vesti	100

PRILOGI: Odločbe stola sedmorice v civilnih stvareh
Notarski Vestnik

V LJUBLJANI

NATISNILA „NARODNA TISKARNA“

1926

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja: Dr. Rudolf Sajovic

Za Narodno tiskarno: Franc Jezeršek

SLOVENSKI PRAVNIK

Leto XL.

Ljubljana, 1926.

Št. 3. in 4.

Ustav i bračno pravo.¹

Prof. Lapajne.

Hitro za Sladovičevim »Ženitbenim pravom«, ocenjenim v zadnji lanski številki tega lista, je izšlo navzoče delo, tudi izpod peresa hrvatskega pravnika. Na Hrvatskem so vprašanja in spori na polju medpokrajinskega ženitnega prava sploh dosti aktualnejši, nego v drugih predelih kraljevine. Dočim je bilo Sladovičevo delo bolj deskriptivnega značaja, se bavi navzoče z bolj zanimivim, ob enem težavnejšim vprašanjem vpliva Vidovdanske ustave na posamezna naša partikularna ženitna prava. Avtor je prišel do zelo dalekosežnih zaključkov, ki jih praksa še nikjer ne priznava, in jih doslej tudi ni zastopal noben znanstvenik in, kolikor mi je znano, nobena univerzitetna katedra. Na zadnjem dejstvu se spodtika avtor na strani 11 (pod črto). Zato mi bodi dovoljeno, da obenem z referiranjem o njegovi knjigi opravičim dejstvo, da univerzitetne katedre resnično ne priznavajo Vidovdanski ustavi derogativnega učinka, gotovo pa ne v tistem obsegu, v katerem ga zatrjuje avtor. Njegova knjiga je pisana z uporabo velikega znanstvenega aparata, v sijajnem slogu in prelepem jeziku ter naj pride že radi teh lastnosti v roke čim večjemu številu pravnikov. Le nekritikom in nepravnikom bi je ne priporočal. Še posebna zasluga avtorjeva je, da je vestno zasledoval vse članke, ki so se izza prevrata in deloma še pred njim pisali o posameznih jugoslovenskih ženitnih pravih in ki so danes raztreseni po najrazličnejših revijah, političnih časopisih in monografijah; v svoji knjigi jih marljivo citira brez razlike, ali podpirajo njegova izvajanja ali jim nasprotujejo. Knjiga šteje pet poglavij,

¹ Dr. Tomac: Ustav i bračno pravo. Zagreb 1925. Str. 188, cena 45 Din, v samozaložbi, p. p. 372.

od katerih razpravljajo sistematično: prvo (str. 1—12) o pomenu ustavnega prava za pravne predpise drugih virov; drugo (str. 13—26) o značaju jugoslovanskih materialnih ženitnih prav in ženitnih sodstev; tretje (str. 27—50) o tistih določbah ustave, ki so utegnile imeti vpliv na predpisane ženitne pravne rede; četrto (51—126) o derogativnem učinku določb čl. 4, 12, 28 in 48 Vidovdanske ustave; končno peto (str. 127—188) o pozitivnih in negativnih normah unificiranega ženitnega prava po določbah te ustave.

V prvem poglavju brani avtor stališče, da ustavno pravo derogira vse pravne predpise kateregakoli vira, ki so bili pred njim in so ž njim v protislovju. Vidovdanska ustava je to svojo derogativno silo v čl. 142 še izrečno uzakonila. Dasi se razume to več ali manj samo ob sebi, vendar tudi za nas ni odveč, da je od avtorja v uvodnem poglavju z nova poudarjeno. Kajti tudi na bivših avstrijskih tleh se je proti koncu 19. stoletja iz političnih motivov začela širiti kriva vera, da je ustava le nekak program za državno zakonodajo in da nima sile zakona, dokler ji ne sledi podrobna zakonodaja. Koliko slovenskih jezikovnih pritožb, oprtih na člen 19. ustave iz l. 1867., ki je nudil zares marsikatero iz njih dosti podrobno normo o enakopravnosti plemen in jezikov, je bilo odbitih radi te napačne, seveda komodne doktrine. Dobro pa bi bil avtor storil, da je v uvodnem poglavju tudi naglasil, da včasih ustava sama neče biti takoj prevedena v življenje, ampak da začrta vedoma in hotoma samo smernice bodoči zakonodaji. V takih primerih izraža ustava svoje določbe navadno kratko, splošno in tako nedoločeno, da opazimo na prvi pogled, da jih ni moči uporabiti neposredno, da je marveč možno le v njih okviru izdelati podrobnejše in določnejše norme. V takih slučajih seveda ni moči, da bi imela ustava derogativen učinek, a ne radi svojega ustavnega značaja, marveč radi svoje presiromašne vsebine. Kdaj je eno, kdaj drugo, je stvar interpretacije, včasih lahke (odprava rodbinskega plemstva, odprava prisilnega pouka v religiji), včasih sila težavne (odprava fidejkomisov). Nikakor ne sme biti odločilen poudarek, izrečen od ustavodajavca, da pridržuje podrobnejše določbe zakonodajavcu, odločilen vsaj ne v negativnem zmislu t. j. da bi se smatrala

ustavna določba za dovršeno in derogujočo povsod tam, kjer ustavodajavec tega ni pridržal.

V drugem poglavju podaja avtor kratek, prezicen pregled partikularnih ženitnih pravnih redov v naši kraljevini. Pri tem sem zasledil le malo netočnosti. Prva se tiče našega Prekmurja. Tukaj ne velja več prejšnje ogrsko ženitno pravo (za kon. čl. XXXI iz l. 1894), ki je bilo 12. avgusta 1919 odpravljeno, temveč izza tega dne slov. dalm. ženitni pravni red (skupaj z ostalim slov. dalm. pravnim sistemom, uzakonjenim na podlagi pooblastila, ki ga daje okupantu haaška konvencija o vojni na suhem). Druga netočnost se tiče hrvatske starokatoliške cerkve, o kateri trdi avtor (ne da bi dokazal), da je upravičena tudi za ženitno sodstvo (celó za take brake, v katerih je le en bračni drug starokatolik). Da pritiče ženitno sodstvo glede starokatolikov na Hrvatskem državnim sodiščem, je potrdilo ministrstvo ver z znanim odlokom od 13. januarja 1926, po mojem mnenju iz prepričevalnih razlogov. Končno bi omenil, da je avtorjeva uvrstitev šerijatskih sodnikov med državne (v enakem smislu, kakor imamo državno ženitno sodstvo v Sloveniji, Dalmaciji in Vojvodini) pretirana. Šerijatski sodniki so od države vzgojeni in nastavljeni, a sodijo po predpisih muslimanske vere, vendar ne zgolj ženitnih sporov, marveč tudi iz njih izvirajoče imovinske. Gre torej za institucijo sui generis. — Avtor slika ženitna prava Jugoslavije od enega pravnega področja do drugega, navajajoč pri vsakem kot bistveni kriterij, po katerem se med seboj razlikujejo: katera so že podržavljena (emancipirana od konfesijonalnih dogem), a katera še konfesijonalna. Avtor bi bil utegnil pri tem napraviti še tretjo skupino, t. j. ono, kjer so ženitna prava formalno podržavljena, a materialno še povsem konfesijonalna, n. pr. našega slov. dalm. pravnega področja. Isto razliko napravi avtor pri ženitnih sodstvih: tudi ta sodstva so v državi deloma v rokah cerkvenih, deloma državnih sodišč. Avtorjevo razlikovanje bi se dalo nadaljevati pri ženitni upravi, kamor štejem oklicevanje in celebriranje brakov, dispenziranje od zadržkov in zlasti vodstvo poročnih matic i. sl.: tudi ta ženitna uprava se nahaja deloma (še skoro povsod) v rokah svečnikov in le izjemoma v rokah političnih organov države. — Ker imamo v

državi šest pravnih področij in skoro v vsakem teh področij za posamezne konfesije posebne ženitne pravne rede, je slika, ki jo nudi Jugoslavija na tem pravnem polju, pravi mozaik. Ako bi se vršil konubij dejanski med pripadniki vseh ženitnih pravnih redov v vseh možnih kombinacijah, bi nastajajočih pravnih kolizij sploh ne obvladali. Težko jih obvladamo že danes. Najbolj mučno je to stanje za cerkve same takrat, kadar je treba presojati pripadnike iste vere v raznih pravnih področjih po različnih pravnih redih.

Za svrho te razprave, da bo predložen jasneje eventualni učinek Vidovdanske ustave na partikularne ženitne pravne rede, smatram za koristno, da porazstavim avtorjevo teritorialno razvrstitev ženitnih pravnih redov po njih posvetnem ali konfesionalnem značaju, posebej pri materialnem ženitnem pravu in posebej pri ženitnem sodstvu.

Sekularizirana materialna ženitna prava imajo (vsaj po formi):

Vojvodina in Medjimurje za pripadnike vseh konfesij in za prostoverce (zak. čl. XXXI iz l. 1894).

Hrvatska - Slavonija: za vse nekatoliške in nepravoslavne kristjane (torej zlasti za evangelike, starokatolike i. dr.), za žide in muslimane (drugo poglavje našega o. d. z., uzakonjenega tam s pat. od 29. nov. 1852 št. 130 drž. zak. oz. za muslimane zakon z dne 27. aprila 1916).

Slovenija s Prekmurjem in Dalmacija za pripadnike vseh krščanskih konfesij in za žide (drugo poglavje o. d. z. z dne 1. junija 1811 oz. zakon z dne 25. maja 1868 št. 47 drž. zak., s katerim je bilo to poglavje po odpravi konkordata za katolike vpostavljeno), dalje za prostoverce (o. d. z. oz. zakon z dne 9. aprila 1870 št. 51 drž. zak.) in za muslimane (o. d. z. oz. zakon z dne 15. julija 1912 št. 159 drž. zak.)

Srbija: za pripadnike pravoslavne cerkve (gradj. zak. z dne 11. marca 1844.).

Skoro vzporedno s tem sekulariziranim materialnim ženitnim pravom gre podržavljeno ženitno sodstvo, ki torej velja:

Za Vojvodince in Medjimurce brez razlike konfesij in za ondotne prostoverce na podlagi cit. zak. čl. XXXI iz l. 1894 (§ 136);

za hrvatsko - slavonske nekatoliške in nepravoslavne kristjane in za ondotne žide in muslimane na podlagi višje citiranih oziroma posebnih procesnih zakonov;

za Slovence, Prekmurce in Dalmatince brez razlike konfesij in za naše prostoverce na podlagi tudi že citiranih oz. posebnih procesnih zakonov;

za Srbijance vseh krščanskih konfesij, izvzemši pripadnike pravoslavne in katoliške cerkve (uredba z dne 7. decembra 1861 št. 2444 in njena analogna uporaba); končno

za bosansko - hercegovske muslimane, ki jim sodijo državna šerijatska sodišča na podlagi naredbe z dne 30. oktobra 1883.

Pripomniti pa je, da čisto emancipirano od cerkvenih dogem ni nobeno navedenih, ker pozna tudi novo ogrsko ženitno pravo še prepoved (ne zadržka) solemnīs professionis religiosae in ordinis sacri. Dalje je pripomniti, da je ženitno pravo srb. gradj. zak. (kakor našega o. d. z.) po vsebini popolnoma cerkveno (pravoslavno) ženitno pravo in da se v pogledu nekih vrzeli samo sklicuje na cerkvene pravne vire (krmčijo).

Konfesijonalna ženitna prava (po formi in vsebini) imajo:

Bosna - Hercegovina: za muslimane, pravoslavne, katolike, evangelike in žide. Za vsako teh konfesij je v veljavi na podlagi gradj. parbeno post. z dne 14. aprila 1883 njeno lastno konfesijonalno pravo.

Črna gora: za pravoslavne (ženitno pravo pravoslavne cerkve) in za katolike (ženitno pravo katoliške cerkve), zadnje na podlagi konkordata z dne 18. avgusta 1886.

Hrvatska - Slavonija: za pravoslavne (ženitno pravo pravoslavne cerkve oz. systema consistoriale z dne 5. aprila 1782, priznано s čl. III. pat. z dne 29. nov. 1852 št. 190 drž. zak.) in za katolike (ženitno pravo katoliške cerkve, priznано z istim členom III. in patentom z dne 8. oktobra 1856 št. 285 drž. zak. z dvema prilogama. Stari »naputak«, ki je tvoril drugo priložo, je danes po uveljavljenju novega kanonskega prava substituiran z »naputki« od 1. julija 1918 in 15. oktobra 1921.).

Srbija: za pripadnike vseh krščanskih konfesij izven pravoslavnih, dalje za žide in muslimane (za vsako teh konfesij) velja na podlagi uredbe z dne 7. decembra 1861 št. 2444 in njene analogne uporabe lastno konfesionalno pravo. Za katolike je pogojeno še s konkordatom z dne 24. junija 1914).

Skoro vzporedno s konfesionalnimi materialnimi ženitnimi pravi se je ohranilo cerkveno ženitno sodstvo, ki torej velja:

v Bosni - Hercegovini: za pravoslavne, katolike, evangeličke in žide, torej za vse priznane konfesije razen muslimanov (na podlagi cit. gradj. parb. post.);

v Črni gori;

v Hrvatski - Slavoniji: za pravoslavne in katolike, (na podlagi gori cit. pravnih virov);

v Srbiji: za pravoslavne (§ 99 gradj. zak.) in za katolike (konkordat z dne 24. junija 1914), de facto tudi za žide in muslimane.

Iz te pregrupacije vidimo, da poznajo vsa pravna področja razen Slovenije, Dalmacije, Vojvodine in obeh Murskih krajev konfesionalna materialna bračna prava in konfesionalno matrimonijalno sodstvo. Če upoštevamo, da je tudi ženitni pravni red slov.-dalm. pravnega področja podržavljen le po obliki, prevladuje konfesionalni značaj te pravne panoge v naši državi še bolj. Če se končno ozremo na ženitno upravo z ugotovitvijo, da se nahaja tudi ta (razen v Vojvodini in Medjimurju) povsod v cerkvenih rokah (pri nas se dovoljuje civilno poročanje samo »v sili«), postane očividni učinek, ki ga bo imela ev. popolna sekularizacija ženitnega prava v državi. Na drugi strani naj pa že na tem mestu opozorim, da poslujejo svečeniki pri ženitni upravi ponekod, kakor pri nas, ne le v tem svojem svojstvu, temveč sočasno kot državni mandatarji (delegati).

Tak status ženitnega prava, torej najmanj dvajset ženitnih pravnih redov, je zatekla na našem državnem ozemlju Vidovdanska ustava. Po njej bi se pa moral še bolj zaplesti, da ni obenem predvidela unificiranja ženitnega prava. Kajti čl. 12 odst. 1. je zajamčil vsem državljanom svobodo vere in vesti. Nedvomno je zato dopusten že izza ustave vsakemu državljanu izstop iz vsake konfesije; ženiti se pa kljub temu

prostoverec, ki je izstopil, ne sme zaenkrat nikjer drugje, kakor pri nas in v Vojvodini, ker še manjka drugje zanj prikrojene zakonite oblike ženitve, da ne govorim o pomanjkanju zanj prikrojenega materialnega ženitnega prava. Po čl. 12, odst. 4. so bile od ustave za vse državno ozemlje priznane tiste konfesije, ki so bile že pred ustavo priznane v kateremkoli pravnem področju države. Za omogočenje ženitev pripadnikov teh teritorialno razširjenih konfesij je pa zaenkrat preskrbljeno tudi šele v tistih krajih, kjer so bile njih cerkve organizirane še pred ustavo.

Zelo zanimiva so avtorjeva poročila, da se dejanski status ženitnega prava v Jugoslaviji ne sklada niti s tem pravnim statusom, ampak se njegov konfesionalni značaj v praksi protipravno še razširjuje. Avtor navaja dokaze, da je izza prevrata zavladovalo konfesionalno ženitno pravo tudi v Medjimurju, kjer je začela izpodrivati prejšnje ogrsko ženitno pravo (najbrž vsled vpliva s Prekmurja) najprej katoliška cerkev, ki ji v novejšem času slede evangelijska in židovska. Tudi srbijansko ženitno sodstvo za žide in muslimane bi moralo de iure biti državno, a je de facto konfesionalno. Zgled bosansko-hercegovskih muslimanov, ki živijo po šerijatskem pravu in ki jim sodijo šerijatska sodišča, zavaja muslimane v Hrvatski-Slavoniji, da se pričenjajo upirati dosedanjemu ondotnemu državnemu ženitnopravnemu redu.

V tretjem poglavju se bavi avtor s tistimi določbami ustave, ki so po njegovem prepričanju vplivale na obstoječe ženitne pravne rede. Tolmači jih s pomočjo verbalne, historične, sistematične in logične interpretacije; predvsem določbo čl. 28. Ta določba je edina, ki jo je ustavodajavec izrečno posvetil instituciji braka z lapidarnimi besedami: »Brak je pod zaščito države.« Avtor opozarja predvsem, da stoji člen 28. ustave med njenimi »socijalnimi in ekonomskimi določbami«, in da je govoril referent skupščinskega odbora za ustavo g. Demetrović o braku izrečno kot »socijalni ustanovi«. S tem, sklepa avtor, je ustava pretrgala vsako historično vez med institucijo braka in med cerkvami. Tej negativni avtorjevi ugotovitvi je pritrčiti, a na pozitivni vsebini je člen 28. prazen. Verbalna interpretacija tega člena se utegne poizkušati le na

besedi »zaščita«. Toda kaj vse stavi ustava pod zaščito države (delavno silo, zadruge, vsa »slabija lica«)? Iz gole postavitve »pod zaščito« ni moči izvajati norm. Z njo je le izražen cilj, za katerim mora država stremeti z vsemi svojimi oblastvi (zakonodajno, sodno in upravno), da očuva tako važne dobrine, kakršne so brak, delavna sila, zadruge i. dr. Še manj pomore historična interpretacija čl. 28. Nasprotno zvemo iz avtorjevih navedb samih, da si marsikteri izmed ustavotvorcev ni bil na jasnem, kaj uzakonuje s tem členom (zastopnik Srkić ga je imenoval »nesmisel«, zastopnik Ivanić »da ne znači ništa«). Do nekih pozitivnih rezultatov nas povede edino tolmačenje člena 28. v zvezi z drugimi določbami ustave. To pot ubira tudi avtor. To so členi 4, 12 in 48 ustave; stoje sicer v njenem drugem oddelku med »osnovnimi državljanskimi pravicami in dolžnostmi«, a tudi pravica državljana, skleniti veljaven brak, spada k njim.

Člen 4. določa, da so »vsi državljani pred zakonom enaki.« Ni povsem logično, a pravilno z ozirom na druge določbe ustave, n. pr. člen 133., če izvaja avtor iz te določbe, da morajo biti braki za vse državljane enaki. Zato mora tudi ženitno pravo po ustavi postati za vse državljane enako in — vsled člena 28. — od države statuirano. Prvi postulat ustave bi torej po avtorjevem pravilnem zaključevanju bil: da emancipiraj država ženitnopravno zakonodajo, sodstvo in upravo od cerkvenih pravnih redov (v negativnem pogledu) in da ustvari ter organiziraj svoj lastni, za vse državljane enaki ženitnopravni red (v pozitivnem pogledu).

Člen 12. odstavek 1. zajamčuje državljanom »svobodo vere in vesti«. S tem je bilo na vsem državnem ozemlju in za vse državljane dopuščeno prostoverstvo. Iz te dopustitve v zvezi s členi 4. in 28. sledi po avtorjevem, tudi pravilnem zaključevanju, da se je država z ustavo zavezala, ustvariti ženitnopravni red tudi za prostoverce, in ker predvideva ustava enoten ženitnopravni red, da ta ne bo utegnil obdržati nobenih konfesionalnih dogem. S svoje strani bi, uporabljajoč ustavno zajamčeno svobodo vere in vesti, dodal še sledeči, za prakso važni postulat: Ne le prostoverstvo, ampak tudi p r e m e m b a vere mora biti na vsem državnem ozemlju in za vse

državljanke izza ustave dopušćena in sicer tako, da državljani ne ostanejo obremejeni z nikakršno omejitvijo, ki bi izvirala iz pripadništva k prejšnji konfesiji. § 5. avstrijskega zakona z dne 25. maja 1868 št. 49 drž. zak., ki bi moral izvesti analogno določbo ustave iz leta 1867., je izrazil ravnokar postavljeni postulat z določbo, »da izgubi z izpremembo vere prejšnja cerkev ali verska družba do tistega, ki je izstopil, vse pravice«. V praksi se je izkazala ta dikcija za ponesrečeno, ker so smatrali, da character indelebilis, zadobljen po pravnem redu prešnje cerkve, še dalje traja po izstopu iz zadevne cerkve. Ni treba dokazovati, da je postulat stvarno upravičen, ker od vernika, ki je prestopil, država ne more zahtevati, da bi izpolnjeval dolžnosti napram dvema cerkvama. Kadar pa te dolžnosti med seboj kolidirajo, mu postane izpolnjevanje sploh nemožno.

Po 2. odstavku istega člena 12. je »uživanje državljan-skih in političnih pravic nezavisno od veroizpovedanja«. Če prenesemo to določbo na polje ženitnega prava, se z njo samo ponavljata gori utemeljena zahtevka, da mora biti institucija braka po ustavi enako (lahko in težko) dostopna državljanom vseh konfesij in državljanom-prostovercem. Določba tega odstavka ustave je le dragocen dokaz za pravilnost tolmačenja prejšnjih določb čl. 4. in 12., odstavek 1.

Nekaj drugega določa odstavek 4. člena 12.: »Nihče ni dolžan, javno izpovedovati svoje versko prepričanje«. Mislim, da je poudarek na besedah »javno izpovedovati«. Zakaj norma, da po ustavi ni nihče dolžan, vero izpovedovati, in da uživa kljub temu v polni meri državljsanske pravice, sledi že iz prejšnjih členov 4. in 12., odstv. 1. in 2. A navzočni odstavek 4. dopolnjuje za državljane-vernike: da ni treba nikomur svoje vere javno izpovedovati, tako da ostane na zunaj (vsaj do izvestne meje) tajna. — Nekateri vere (ne vse) smatrajo brak za zakrament, ki ga nupturijenta ne moreta postati deležna, če ne skleneta braka v religiozni obliki. Zahtevajo zato, da intervenira pri sklenitvi braka svečenik. Ustava odgovarja v navzočem odstavku 4. na vprašanje, ali sme država terjati vsaj od pripadnikov onih ver, ki poznajo zakramentalni značaj braka, da sklenejo zakon po predpisih lastne cerkve; ustava

zanika to vprašanje, ker bi se z njegovo potrditvijo terjalo od državljana, da javno izpove svoje versko prepričanje. Iz tega sledi, da se je zavezala država, da bo tudi državljanom-vernikom omogočila civilno poročitev. Do istega zaključka prihaja avtor. Čisto pravilna je zlasti njegova dedukcija na strani 167, da določbi čl. 12, odstavek 4. ne bi bilo ustrezno z razširjenjem slov.-dalm. »civilnega braka v sili« na vse državno ozemlje. Tudi tak brak »v sili« namreč sili nupturijente k javnemu izpovedovanju verskega prepričanja, vsaj dotlej, dokler ne zaidejo v nasprotje z zahtevki lastne cerkve.

Člen 48. končno določa, »da izvršujejo sodno oblast sodišča, ki izrekajo in izvršujejo svoje sodbe in rešitve v imenu kralja na podstavi zakona«. Za polje ženitnega prava se pridružujem tudi tu avtorjevemu nazoru, da je s to določbo ustava izključila vsako drugo matrimonijalno sodstvo izven državnega. Ne izključujem pa s tem možnosti, da delegira država s tem sodstvom drug organ, ki pa mora v tem primeru soditi in reševati v imenu kralja in na podstavi (državnega ženitnega) zakona.

Zadnja misel je sploh dalekosežnejšega pomena. Avtor se je ni lotil, dasi je brez nje praktično oživotvorjenje ustavnih določb komaj zamisliti. Ali bi postala država res nezvesta ustavi, ako bi poverila izvrševanje dela svoje ustavne ženitno-pravne pristojnosti cerkvenim organom? V poštev prihajata le odstop ženitnega sodstva in ženitne uprave, odstop prvega le v tem smislu, da bi bilo moči v tistih krajih, ki še niso imeli nikoli državnega ženitnega sodstva, in kjer pripadata obe stranki isti, v kraju razširjeni veri, za prehodno dobo pritegniti v državni matrimonijalni senat svečenika kot sodnika-lajika. (Seveda le, če bi se prebivalstvo upiralo čisto civilnim senatom.) Ideja čisto duhovnih senatov ne bo nikoli praktična, ker duhovščina ne bo imela niti izobrazbe niti volje, soditi po državnem, od vseh cerkvenih dogem emancipiranim, ženitnem pravu.

Neprimerno važnejša je misel poveritve cerkvenih organov z državnimi funkcijami za ženitno pravo. Če bi morala imeti naša država povsod, kjer imamo danes cerkvene poročitvene organe in cerkvene voditelje matic, enako število enako izobraženih lastnih organov, potem bomo čakali na ustvar-

jenje ustavnega ženitnopravnega reda še desetletja. Nadalje-
no izvrševanje teh poslov po cerkvenih organih kot držav-
nih mandatarjih (delegatih) se mi zdi možno ne samo v teoriji,
obneslo se je marveč tudi v praksi. V slov.-dalm. pravnem
področju izhajamo tako že poldrugo stoletje, ne da bi čutili
potrebe za izpremembo. Proti nezakonitemu izvrševanju man-
data nam gre pritožba na državna oblastva, toda jo redkokdaj
uporabljamo, sicer pa je pot za to pritožbo mršavo urejena in
bi se dala urediti dosti točneje. Cerkve same se mandata ni-
kakor ne branijo, ker dobe z njim priložnost, da opozore o
priliki, ko izvršujejo državno funkcijo, svoje vernike, naj iz-
polnijo tudi verske predpise. Prebivalstvo samo naravnost
želi zadostiti uno actu tako državnim kakor verskim predpi-
som, torej spojitev ženitne uprave v rokah enega samega
organa. Ustroj modernih držav, da se izpolnijo posebej pred-
pisi države (pred državnim) in predpisi cerkve pred cer-
kvenim organom, je zapravljanje časa, solemnitet in zlasti
sredstev, ki so potrebna za vzdrževanje takega dvojnega
ženitnopravnega aparata. Ne morem si misliti, da bo
naša država kedaj nastavila lastne poročitvene organe
v tako velikem številu, kot z njim razpolagajo danes
cerkve. Gre torej le za vprašanje, ali bi obstojali ustavni po-
misleki proti taki ekonomični ureditvi ženitne uprave? Jaz jih
ne najdem; kajti delegiranje oblasti ni zanikanje, ampak po-
trditev norme, da gre oblast delegantu, ne delegatu. Tudi se
more delegacija vsakčas preklicati. Za one državljane-vernike
pa, ki bi ne hoteli izpolniti ob sklepanju zakona obenem ver-
skih predpisov, ali ki bi hoteli izpolniti oboje, pa ne javno
izpovedati svojega verskega prepričanja, bo itak na razpolago
oni državni ženitnopravni aparat, ki bo obligatoren za pro-
stoverce in pripadnike od države nepriznanih konfesij. Toda
za ta zadnji aparat se bodo uporabila obstoječa politična ob-
lastva prve stopnje brez novih ogromnih stroškov, ki bi jih
izzvala osebna državna ženitnopravna uprava v oni dovrše-
nosti, da bi utegnila tekmovati s sedanjo cerkveno. Najbolj
praktična in edino ustavna se mi torej vidi uvedba fakul-
tativnega cerkvenega poročanja oz. vodstva ženitnih ma-
tic v tem smislu, da poročajo svečeniki kot državni mandatarji.

V četrtem poglavju se bavi avtor z derogativnim učinkom ustavnega ženitnega prava na obstoječa partikularna. Avtor je mnenja, da je bilo z ustavo oziroma z določbami čl. 4, 12, 28 in 48 odpravljeno iz partikularnih ženitnih prav to, kar je izviralo iz cerkvenih dogem, zlasti vsi zadržki in privilegiji religiozne narave, in da je bilo z ustavo odpravljeno tudi vsako cerkveno sodstvo. Do zadnjih konsekvenc si avtor sam ne upa. Tako pušča v veljavi naše slov.-dalm. in vojvodinsko ženitno pravo, dasi je podržavljeno le po obliki, po vsebini pa je cerkveno, oziroma dasi pozna vojvodinsko ženitno pravo še vedno prepovedi ordinis sacri in solemnibus professionis religiosae. Dalje pušča avtor v nadaljnji veljavi konfesionalno poročanje državljanov-vernikov (če se mu upirajo), dasi bi celebrirali njih brake cerkveni organi v tem svojem svojstvu, ne pa kot državni mandatarji. Končno ne zahteva avtor nikjer, da bi se cerkvenim organom odvzelo vodstvo poročnih matic.

Že radi teh in sličnih nedoslednosti mi ni moči slediti avtorjevemu zaključevanju v tem poglavju. Loči naju načelni nesporazum o predpostavkah za derogativni učinek mlajših norm. Avtorju zadostuje, da se ustavno ženitno pravo protivi normam partikularnih ženitnih prav. Meni zadostuje tu nasprotovanje samo v tistih slučajih, kjer je bila volja ustave, da ostanejo norme starejših partikularnih ženitnih prav brez vsakih naslednic v normah ustavnega ženitnega prava. Pod tem pogojem priznavam tudi jaz Vidovdanski ustavi derogativni učinek. Šlo bo največkrat za izvestne dobrine, ki so stale doslej pod zaščito zakonov, ki so se pa preživele in jih je ustava izločila iz vsake nadaljnje pravne zaščite n. pr. plemstvo ob rojstvu. Nikakor mi ni moči priznavati ustavi derogativnega učinka na tiste obstoječe norme, kjer je jasno, da ustavodajavec kljub postavitvi novega, starejši normi nasprotujočega načela zadevne dobrine ni nameraval pustiti niti trenutek nezaščitene. To velja v prvi vrsti za institucijo braka, kjer prebivalstvo že stoletja ne pozna več vakuumu v zakonodaji in bi bilo srednjeveško, ga pred tak vakuum postaviti. Iz tega sledi nujno, da ustavodajavec na polju ženitnega prava v splošnem ni ničesar odpravil, ampak je s svojimi določ-

bami začrtal samo smernice bodočemu zakonodajavcu. Po volji ustavodajavca samega bo imela derogativni učinek šele bodoča, v okviru ustavnih določb izdelana zakonodaja, in ga ni imela ustava sama. Sicer pa navaja avtor sam, da je imenoval poročevalec skupščinskega odbora za ustavni načrt g. Demetrović ustavo dobesedno »polazno točko«, ki prepušča svojo nadaljnjo izgraditev zakonodaji, in ki je ravno v to svrhu stilizirana zelo »elastično«.

Pravilnost tukaj zavzetega stališča naj dokažem še na poedinih zaključkih, do katerih zapeljuje avtorja njegovo razumevanje derogativne klavzule čl. 142 ustave, ki pa niso vzdržni.

Vsled enakosti državljanov pred zakonom, zajamčene v členu 4., so po avtorjevi sodbi že izza ustave derogirani vsi tisti bračni zadržki in prepovedi partikularnih ženitnih prav, ki so strožji od bračnih zadržkov in prepovedi po kateremkoli izmed teh prav. Za veljavnost jugoslovanskega braka bi torej veljali minimalni zahtevki, ki jih dobimo pri medsebojnem primerjanju partikularnih ženitnih prav. Enako je po avtorjevi sodbi dopuščena že izza ustave razvedljivost vsakega jugoslovanskega braka zgolj radi okolščine, ker pozna razvod braka eno ali drugo partikularno ženitno pravo. Če bi bilo to avtorjevo zaključevanje pravilno, bi došli do absurdne posledice, da se smejo vsi moški Jugoslovani poročati z 12., ženski pa z 9. leti, da sme vsak jugoslovanski soprog svojo ženo enostranski odsloviti, pa tudi brez odslovitve vzeti si drugo in tretjo ženo, ker je vse to dopuščeno po pravnem redu, veljavnem za muslimane v Bosni in Hercegovini. Avtor se je take posledice sam ustrašil in prepušča arbitriju državnih oblastev, naj od slučaja do slučaja presodijo, katerih zakonskih ovir ni možno opustiti iz državnih interesov. S tem priznava avtor sam, da se čl. 4 ustave na ženitnopravnem polju ne da izvesti brez podrobne ženitne zakonodaje, kajti na substituiranje državne zakonodaje z oblastvenim arbitrijem avtor ni utegnil resno misliti.

Iz svobode vere in vesti, zajamčene v odstavku 1. člena 12. sklepa avtor, da sme postati vsak državljan izza uveljavljene ustave prostoverec in da ima kot tak po ustavi pravico,

skleniti za državo veljaven brak. Oboje je resnica, prva tudi izvedljiva, a druga za ta čas z malimi izjemami na vsem državnem ozemlju neustvarljiva. Prostoverci morajo na vseh tistih pravnih področjih, kjer zanje ni bilo poskrbljeno že pred ustavo, čakati, da jim država ustvari potrebni ženitni pravni red (ki pa ne bo njih singularno pravo, temveč vsem državljanom skupno novo ženitno pravo). Dotlej bodo naši prostoverci v enakem položaju, v katerem so bili avstrijski od 21. decembra 1867 do 9. aprila 1870, ko je bil za sklepanje njih brakov uveden poseben zakon. Moroznosti v izvrševanju naše ustave pa avtor ni smel identificirati s protiustavnostjo. Če nasvetuje avtor, naj se pooblaste naredbenim potom državna oblastva za celebracijo brakov prostovercev, dokler ne stori zakonodajavec svoje ustavne obveznosti, tudi ta njegov nasvet ni bil premišljen, ker je protiustaven.

Iz uživanja državljanskih pravic nezavisno od veroizpovedanja, zjamčenega v odstavku 2. člena 12., napravlja avtor tri zaključke: a) da so ukinjeni vsi predpisi partikularnih ženitnih prav, ki ovirajo razvod braka iz verskih razlogov, b) da so ukinjeni vsi bračni zadržki in prepovedi religiozne narave, in c) da so ukinjeni vsi privilegiji, izvirajoči iz religioznih motivov n. pr. privilegium Paulinum (zadnji zaključek za naše slov.-dalm. razmere ni praktičen). Tudi ta derogativni učinek bo imela po mojem prepričanju šele bodoča ženitnopravna zakonodaja. Vse državljanske pravice so namreč odvisne od obstoja pravnega reda. Sploh imajo pravice samo tisto vsebino, katero jim podeljujejo konkretni pravni redi. Če bi bila že ustava odpravila izvestne partije partikularnih ženitnih prav, bi tudi v teh pogledih nastopil neznosljiv in od ustavodajavca nezaželen vakuum, nikakor ne, kakor meni avtor, nov pravni red svobodomiselnejše vsebine. Tudi bi bilo uvaževati, kako težko in često nemožno je trgati iz zaključenega pravnega sistema posamezne norme.

Po odstavku 4. člena 12., ki ne dopušča, da bi se od državljanov-vernikov izsiljevalo javno izpovedovanje njih verskega prepričanja, se morejo po avtorjevem nazoru že izza ustave poročati civilno vsi državljan-verniki, in sicer ne samo »v sili«, kakor pri nas, ampak tudi brez nje. Tukaj velja isti

moj prigovor, kakor v pogledu pravice prostovercev, z edino razliko, da nam manjka za prostoverce tačas tako organov ženitne uprave kakor materialnega ženitnega prava, dočim imamo za državljane-vernike vsaj zadnje.

Z določbami členov 28. in 48. je po avtorjevem prepričanju odpravljeno vse obstoječe cerkveno ženitno sodstvo. Avtor gre tako daleč, da zahteva, naj državna oblastva sploh ne priznavajo razsodil, ki so jih izdala cerkvena sodišča izza ustave. Ne pove pa, katera oblastva naj so potem bila za preteklost in naj so za bodočnost pristojna za reševanje matrimonijalnih sporov v takih krajih, kjer državna sodišča zanje še niso nikoli imela pristojnosti. Vakuuma tudi v jurisdikciji ni moči prenašati.

Kljub temu odklanjanju avtorjevih zaključevanj vobče, se mi nudi prilika, pretresti dve določbi našega slov.-dalm. ženitnega prava, ki je n a n j e po mojem mnenju vplivala ustava, in sicer določba o svobodi vere in vesti v derogativnem smislu.

Prva je določba § 111 o. d. z. Po njej ostanejo čisti in tzv. mešani katoliški braki nerazvedljivi tudi v tistih slučajih, ko bračna druga ob vloženi tožbi (prošnji) za razvod braka ne pripadata več katoliški cerkvi, temveč konfesiji, za katero dovoljuje o. d. z. razvod; ista nerazvedljivost velja za katoliška soproga, ki sta še pred tožbo postala prostoverca. Svoboda vere in vesti ne more biti samo v prostosti, da vernik menja ali opusti svojo vero, imeti mora marveč tudi učinek, da postane prost svojih obveznosti napram zapuščeni cerkvi. Vsaj za državni forum bi moral veljati ta učinek. Proti logiki bi bilo, če bi smatrala država državljana v enem pogledu za pripadnika cerkve, v katero je prestopil (ali mu priznavala prostoverstvo, če ni prestopil v nobeno novo cerkev), v drugem pogledu pa bi ga smatrala še za pripadnika stare cerkve in zahtevala, da izpolnjuje naprej obveznosti napram njej. Zato sem mnenja, da smejo jugoslovanski soprogi, ki so bili ob sklenitvi zakona katoliki, po svojem prestopu v prostoverstvo ali v starokatoliško, pravoslavno, evangelijsko ali drugo cerkev, ki pozna institucijo razvoda, za državo doseči veljaven razvod.

Seveda je tak razvod možen le tedaj — in to praksa prerada prezre in jemlje akutni značaj sporu — ako je razvodni razlog nastal po prestopu v prostoverstvo ali eno izmed omenjenih cerkev. Nikdar ne iz razlogov, ki so bili pred prestopom in ki obdrže za vedno svoj ločitveni značaj. Pravilnost tega sklepanja opiram zlasti na norme, ki jih je postavila haaška konvencija za ločevanje oziroma razvajanje »mednarodnih« brakov. Ta konvencija, na kateri so delovali pravniki vsega evropskega kontinenta in ki je na njega pretežnem ozemlju postala živo pravo, je priznala, da postane brak, ki je bil ob času sklenitve lege nationali zaročencev nerazvedljiv, razvedljiv, kadar pripadata bračna druga ob vložitvi razvodne tožbe (prošnje) državi, katere lex dopušča razvod braka. Ta konvencija se dalje izrečno protivi možnosti, da bi podelila nova lex nationalis bračnih drugov razvodni značaj taki činjenici, ki je imela ob času, ko se je pripetila, samo ločitveni značaj. Iz ločitvenega razloga sme biti brak prej ko slej samo ločen. Besedilo in kratek komentar k tej haaški konvenciji prinese letošnji Pravni Vestnik iz Trsta.

D r u g a, po Vidovdanski ustavi in po mojem nazoru odpravljena določba našega ženitnega prava se tiče zadržkov ordinis sacri in solemnis professionis religiosae. Oba zadržka izvirata iz cerkvenega (katoliškega in pravoslavnega) nauka, da menih in posvetni duhovnik (pri pravoslavnih rukopoloženi) prejetega charactera indelebilis ne izgubita več, dasi bi zapustila stan in cerkev. Državi tega nauka izza Vidovdanske ustave ni moči priznavati. Tudi krščeni državljani je dobil s krstom character indelebilis, vendar mu naša ustava (čl. 12. odst. 1.) dovoljuje, da postane prostoverec. Državi ni moči v enem slučaju indelibiliteto istega značaja zavračati, v drugem jo zagovarjati. Nikakor ni izključeno, da prestopita menih ali posvetni duhovnik v prostoverstvo. Čim je država priznala, da sta s tem zanjo veljavno zavrgla zakrament krsta, mora dosledno priznati, da tudi ordinirana nista več. Opozarjam na določbo našega dednega prava, po katerem postane menih, ki je zapustil svoj stan po ukinitvi reda ali samostana, zopet oporočno in dedno sposoben. Po analogiji mu moramo priznati zopetno pridobitev ženitne sposobnosti.

V zadnjem petem poglavju je zbral avtor nekaj pozitivnih in še več negativnih norm za naše bodoče unificirano ženitno pravo. Te norme izhajajo logično iz prvih treh poglavij knjige in jim bo zanje čitatelj enako hvaležen, kakor za ona tri. Prav bi pa avtor storil, da priredi naknadno na podlagi teh norm še zakonski osnutek bodočega unificiranega ženitnega prava. Po tem utegnemo preiti na letošnjem ljubljanskem kongresu v »specijalno« debato o tem predmetu.

Poravnava na mapno mejo.

Dr. Širko.

Iz svoje civilne prakse mi je znano, da se je začela praksa s silnim spoštovanjem do mape kot dokaznega sredstva in da je mapa često zadnje zatočišče za rešitev lastninskih sporov. To upoštevanje pa je vedno bolj ginilo, dokler ni popolnoma izginilo. Godilo se je mapi kakor priči, ki jo sodnik le prečesto zaloti na nezanesljivih izpovedbah; nazadnje ji veruje le še to, kar se ujema z vsem ostalim. Tako tudi pri mapi. Mapa je mrtva stvar, poleg in preko nje pa gre življenje, ki dnevno spreminja zemljiške meje. Žato je zanimivo, da §§ 850 in 851 o. d. z., ko govorita o ureditvi mej, niti ne omenjata mape kot dokaznega sredstva za iskanje spornih mejnih črt.¹ Vkljub temu se še ponovno stranke dogovore, da bodi za mejo med njima sporno odločilna mapna meja in zemljemerec; redoma se pri ureditvah meje sklicuje tista stranka, kateri bi utegnili mapni narisi ugodno kazati, krčevito nanjo kot dokaz za staro mejo.

Nastopna rešitev našega vrhovnega sodišča je sicer zanimiva, toda nikakor ni zadovoljiva.

¹ Z ozirom na izvajanja v članku »Za staro pravdo« v lanskem letniku, v katerem zagovarjam mnenje, da je pri nesporni ureditvi mej najprej iskati staro, nazadnje veljavno mejo, naj pripomnim, da se mape za iskanje in ugotavljanje starih mej ne poslužujem, ker ni zanesljiva.

S pravnomočnim sklepom okrajnega sodišča v M. pod Ne I 79/23 je bila meja med gozdoma M. in N. ugotovljena proti zahtevam N. v smislu § 851 o. d. z. po zadnjem mirnem posestnem stanu, ki ga je izkazal M. Na to je naperil N. pri sodišču pod C 178/23 lastninsko tožbo za isti sporni kos gozda s trditvijo, da se je s tožencem M. že pred sodno ureditvijo meje poravnal ustno pred domačim županom tako, da naj velja med njima na tem mestu meja, kakor jo geometer po svoji mapi določi in je stavil tale tožbeni zahtevek:

»Toženi je dolžan priznati, da je tožitelj lastnik zemljišč parc. št. 897/2 in 897/3 kat. o. G. v obsegu, kakor ga kaže katastrska mapa, vzdržati se mora vsakega poseganja v to zemljišče in povrniti stroške...«

V naravi ta črta nikakor ni označena z znamenji ali sicer izkazana.

Prvi sodnik je ta zahtevek najprej iz načelnih razlogov zavrnil; prizivno sodišče pa je sodbo razveljavilo in podalo v svojem sklepu naziranje, po katerem je prvi sodnik v drugi sodbi zahtevku ugodil.

Nato je toženec v prizivu poudarjal: 1. da je tožba ugotovljena, 2. da je nesklepčna in 3. da je zatrjevana poravnava sama na sebi neveljavna.

Zadnjo trditev je izvajal tako:

»Predmet zatrjevanje poravnave je zemlja, o kateri misli vsaka stranka, da je njena last, odločal pa bi naj o tem, ali gre eni ali drugi stranki, ali pa po delih obema, geometer na podlagi mape.

Kakšen posel vrši geometer? Kakor je povzeti iz celokupnik tožiteljevih navedb, naj odločuje geometer po svoji mapi končno veljavno; tega mnenja je bil tudi sodnik, ki izraža v svojih razlogih, da morate stranki biti s to odmero zadovoljni.

Ako damo geometru tak posel, potem je razsodnik, kakor ga pozna civilnopravdni red v § 577 in nasl., kajti v tem slučaju sodi geometer obstoječi spor in mapa mu služi le kot razsojevalno sredstvo, ki ga uporablja s pomočjo svojega strokovnega znanja. Za pogodbo na razsodnika pa je treba po § 577/3 c. pr. r. pismenosti, ki je tukaj ni bilo.

Ako pa se hoče smatrati geometer le za izvedenca oziroma za drugo osebo, ki naj določa predmet pogodbe, se moramo sklicevati na določbo § 878 o. d. z., da je v tem slučaju pogodba nepopolna, ker predmet še ni določen, ampak ga mora šele določiti druga oseba kakorkoli določena. Ako bi naj bila ta oseba geometer, je treba ga tudi osebno imenovati in ne zadostuje samo strokovni naziv geometer, kajti oseba, ki naj določuje oziroma sodi med strankama, je vendar oseba obojestranskega zaupanja. Zato ni moči kratkomalo reči, kakor pravi nasprotnik, da se samo ob sebi razume državno nastavljeni geometer, kajti tudi tak utegne biti dober ali slab, boljši ali slabši veščak, vesten ali pa površen, kratkomalo nasprotnik ne sme vsiliti samolastno nobene osebe, pa naj bi bila tudi najvzornejša. Dalje je potrebno k popolnosti in veljavnosti takega dogovora oziroma pogodbe, da je ta obojestransko imenovana in določena oseba že tudi izrekla svoje mnenje in s tem določila predmet pogodbe. V tem slučaju pa ni imenovana ne ta oseba, niti še ni njenega mnenja. Taka pogodba pa izgubi svojo veljavnost, ako en pogodnik odtegne svoj pristanek, predno je imenovana in pozvana oseba podala svojo odločitev.»

Ta toženčev priziv je prizivno sodišče v N. zavrnilo potem, ko je izpopolnilo tožbeni zahtevek, tako: »Toženi je dolžan priznati, da je tožitelj lastnik zemljišča parc. št. 297/2 in 897/3 kat. občine G., kolikor mejijo te na njegovo nepremičnino parc. št. 896 kat. občine G. v obsegu, kakor kaže mapa...« iz teh razlogov:

»Prizivni razlog napačne pravne presoje ni podan. Prizivno sodišče poudarja, da je tožba sklepčna, zlasti izrek v zgoraj precizirani obliki, ki jo je prizivni senat dopustil na tožnikov predlog, ker se toženec ni protivil. Vsa pravna stvar je urejena tako, da ustreza tožbeni zahtevek določbi § 226 c. pr. r., pa tudi § 7 izvr. r., ker je ugotovljeno, kar ste stranki hoteli, da sta se namreč dogovorili na katastrsko mapo in uradnega zemljemerca, torej na popolnoma jasno stvar, česar pa toženec ni priznal in se tega tudi noče držati... Kar se tiče prizivnih izvajanj o značaju zatrjevanega dogovora ter o razsodniku, je prizivno sodišče pravnega naziranja, da tukaj ne gre za pogodbo na razsodnika, ker ima v tem slučaju zemljemerec le

izvesti to, kar sta stranki baje dogovorili, kajti stranki sta po tožiteljevih navedbah priznali za določene parcele mapno mejo kot pravo, ki jo mora zemljemerec v naravi ugotoviti.«

V reviziji je toženec ponavljal svoje že v prizivu navedeno pravno mnenje in dodal z ozirom na prizivne razloge še to - le:

»Res je vobče pogodba veljavna, ako je le njen predmet vsaj objektivno določljiv iz pogodbe same, ne da bi se morala pogodnika sporazumeti še o kaki nadaljni bistveni okolnosti. Iz tega vidika se mora za pogodbo, ki jo smatra prizivna sodba med strankama za sklenjeno, reči, da nje predmet ni določljiv, ker se morava s tožiteljem še vsekakor sporazumeti, kdo nama bo na mestu pokazal, kako kaže mapa; ta osebnost je za pogodbo vsekakor bistvene važnosti.

Razlogi prizivne sodbe brez potrebe poudarjajo, da je ta oseba uradni zemljemerec, kajti v tožbenem zahtevku in v sodbenem izreku tega ni. Sicer pa tudi z označbo »uradni zemljemerec« nikakor ni oseba določena; gre tu za načelo, ali mi sme — razen sodnika, kadar sodi — moje privatne pravice določevati oseba, ki je jaz nisem individualno za to določil.

Očividno je prezrlo prizivno sodišče, da nikakor ne zadostuje za tožbeni zahtevek, kar bi zadostovalo za veljavnost pogodbe, ki jo zanikam, namreč da je nje predmet objektivno določljiv; zahtevek mora biti kvantitativno in kvalitativno popolnoma določen, tembolj pa še sodbeni izrek, ki mora biti načeloma tak, da obsojenec točno ve, kaj mora storiti, oziroma, kaj opustiti, da mu sodba to naravnost pove. Prizivna sodba pa tega ne pove. Ako hočem zvedeti, kam ne smem posegati, moram vprašati glasom razlogov uradnega zemljemerca, ki mi bo to povedal iz kat. mape. Zopet vprašanje pa je, kateri uradni zemljemerec mora to biti, oziroma mora li biti to žitelj zadovoljen z vsakim, ki ga jaz privedem.

Zlasti pa ne ustreza prizivna sodba določbi § 7 i. r. Izvršilni predlog se sme praviloma opirati le na sodbeni izrek, tukaj, da sem dolžan se vzdržati vsakega poseganja v tožiteljevo zemljišče ter bi se utegnila predlagati izvršba le po § 255 i. r., seveda s trditvijo, da sem posegel v tožiteljevo

zemljišče. Kako bi smel tožitelj to trditi, ko niti sam ne ve, kje v naravi teče meja iz kat. mape?»

Revizija je bila zavrnjena in sicer glede pravne presoje iz teh razlogov:

»Res ni moči pritrditi prizivnemu sodišču, da gre tu za dajatveno, prav opustitveno tožbo, ki bi naj bila izvršljiva v smislu § 7 i. r. Kajti za tako tožbo je tožbeni zahtevek premalo določen v smislu § 226 c. p. r. Tak zahtevek bi bil določen v tem slučaju le, če bi bil tožitelj trdil in zahteval določno v naravi obstoječo mejo, ki bi se krila s kat. mejo.

Tega ni storil, zahteval je marveč le priznanje, da je lastnik zemljišč, kakor jih kaže kat. mapa in da se mora toženec vsakega poseganja v ta zemljišča vzdržati. Po tožbenih navedbah in ugotovitvah spodnjih stopenj je bilo med strankama dogovorjeno, da naj velja za mejo med njunima parcelama kat. meja, kakor bi jo določil uradni zemljemerec. Na podlagi tega je ugotovitveni zahtevek, da mora nasprotnik priznati kat. mejo med temi parcelami, zadostno določen, ko je tudi v sodbenih razlogih pisano, kdo bo mejo določil v naravi.

Dostavek, da se mora toženec vzdržati vsakega poseganja čez kat. mejo je sam po sebi umljiv iz pojma lastninske pravice.

Tožitelj je imel pravni interes na takojšnji ugotovitvi, kar izhaja iz celokupnega dejanskega položaja in kar se mora uradoma upoštevati.

Toženec spornega dogovora ni priznaval in v nespornem postopku je bila meja določena brez ozira na kat. meje. Tožitelj je trdil in tega toženec na prvi stopnji niti ni prerekal, da je posegel s svojimi posestnimi dejanji čez last, zatrjevano po tožitelju, ki jo je opiral na kat. mejo. Ni v interesu tožitelja, da bi si jemal geometra, preden je ugotovljen sporni dogovor, pač pa je v njegovem interesu, da se naj prej ta dogovor čimprej ugotovi in da ima potem o priliki na razpolago sodbo, da utegne dati določiti mejo po uradnem geometru, ki sicer niti ni vezan določevati kat. meja, če jih ta ali ona stranka ne bi hotela priznavati.«

Res se često dogodi, da sodbe najvišje inštanice v spisih izvedena pravna mnenja molče preidejo, dasi bi bilo želeti, da se kakorkoli o njih izrazijo (pri sodbah I. in II. inštanice se to celo zahteva); toda kadar je stvar s sodbo vrhovnega sodišča končno rešena, si mora pač vsak misliti, da sodbi nasprotujoča mnenja po nazorih sodišča niso utemeljena. V našem slučaju je pa ravno vsled zgorajšnje rešitve druga dajativna tožba takorekoč na vidiku in zanjo merodajna pravna vprašanja so se obširno obravnavala v prizivu, v sodbi druge stopnje in v reviziji. To vpije po odgovoru iz najvišje inštanice, ki naj bi v kratkih stavkih povedala, ali smatra sporno pogodbo med strankama za popolno in veljavno ali ne.

Pravzaprav en uspeh pa bo le imelo v razlogih sodbe izraženo mnenje, kdaj je dopustna ugotovitvena tožba; ta uspeh namreč, da se bo utegnila, kadar nastane pomanjkanje pravnih, razcepiti vsaka pravda v ugotovitveno in dajativno iz razlogov te sodbe, kajti na primer v fakturni tožbi ni v interesu tožitelja, da bi se štel posamezne postavke, preden ni ugotovljen sporni dogovor, pač pa je v njegovem interesu, da se naj ta dogovor čimprej ugotovi.

O pravnih izvajanjih priziva in revizije se vrhovno sodišče nikakor ni izrazilo, vendar je skoro domnevati, da jih odklanja; kljub temu jih smatram za edino pravilne.

Zanimivo iz rešitve najvišje inštanice je, da je tožbeni zahtevek ostal vedno enak, tožitelj je zahteval dajatev, nikakor pa ne kake ugotovitve; kljub temu mu končna sodba ugotovi, česar ni niti zahteval in še vrh tega naloži vse stroške tožencu.

Kakšno razodetje leži v stavku: »v interesu tožnika je, ako ima o priložni priliki na razpolago sodbo, da sme dati določiti mejo po uradnem geometru, ki sicer niti ni vezan določevati kat. mejo, če jih ta ali ona stranka ne bi hotela priznavati« — to je res težko razumeti. Ali rabim mar sodbe, da si smem dati odmeriti svojo mejo po uradnem zemljemercu, ako mi ta to lahko stori ali pa ne. To mi je svobodno tudi brez te sodbe.

Ali je dogovor na mapno mejo veljaven v tem smislu, da si sme ena stranka na podlagi tega dogovora dati odmeriti

mejo po uradnem geometru in da je ta meja potem veljavna ločilnica lastnine obeh strank ali ne, tega nam ta sodba ne pove. Moje mnenje se strinja z izvajanjem toženca, da sme tak dogovor biti le ali dogovor na razsodnika geometra, ali pa da je za njega popolnost tudi treba, da je od obeh naprošeni osebno določeni geometer že izrekel svoje mnenje. Tudi evidenčna oblastva se strinjajo s tem mnenjem, kajti po obstoječih navodilih gre uradni zemljemerec v takih slučajih mejo določevati le tedaj, ako podpišeta obe stranki izjavo — uradni obrazec št. 626, — glasom katere se brezpogojno podvržeta izreku geometra, torej pismena pogodba na razsodnika. Tudi sicer govore vsa navodila geometrom, tako zlasti izvršilna naredba k eviden. zakonu z dne 11. junija 1883, št. 91 drž. zak., da posluje geometer na zaprosilo strank le kot izvedenec v privatnih zadevah in da sme poslovati le na skupni sporazumni predlog obeh mejašev.

Spričo tega se kaže vrednost zgornje sodbe v še čudnejši luči in strankam pač ne bo nikdar jasno in umljivo, zakaj je tožitelj tožbo s stroški vred dobil, pa nima nič od tega, toženec pa je tožbo izgubil in moral plačati vse stroške, pa le ni izgubil zemlje, za katero ga je tožitelj tožil.

Ali sta še v veljavi zakona o društvenem in shodnem pravu od 15. novembra 1867 šte. 134 in 135 d. z.

Dr. Bračić.

Sklicatelj javnega shoda po § 2 zakona z dne 15. nov. 1867 šte. 135 d. z. je bil obsojen. V pritožbi zoper sodbo je uveljavljal:

Navedeni § 2 je razveljavljen po čl. 14 ustave. Ta daje državljanom pravico združevanja, zborovanja in dogovarjanja. Toda kakor pravi avstrijski zakon od 5. novembra 1867 v § 1: »Shodi so dovoljeni po meri določb tega zakona«, tako določa člen 14 ustave natančneje: »Na zborovanja ne sme nihče pri-

hajati oborožen. Zborovanja pod milim nebom se morajo prijaviti pristojnemu oblastvu najmanj 24 ur poprej.«

V teh dveh stavkih so izražene vse izjeme od shodnega prava. Zoper besedilo in smisel ustavne določbe je, ako se poleg teh izjem ustanavljajo še druge izjeme ali ako se člen 14 ustave kratkomalo nadomešča s starim avstrijskim zakonom.

Člen 14. sicer res pravi, da predpiše natančnejše določbe »o tem« (o pravici združevanja, zborovanja in dogovarjanja) zakon. Toda tega zakona še ni, niti ni domnevati, da bo kršil ustavo, in celo ne, da jo bo kršil baš na ta način, da bo v moč postavil staro avstrijsko shodno pravo. Kakšne določbe bo obsegal obljubljeni zakon, ni težko uganiti, ako se pregleda srbski »zakon o javnim zborovima i udruženjima od 31. marca 1891«.

Postanek gorenje določbe kaže, da je edino to tolmačenje pravilno. Tej določbi ustreza določba člena 25. stare srbske ustave od 5. junija 1909. Ta člen pravi: »Srbski gradjani imaju pravo skupljati se mirno in bez oružja v zborove, upravljajući se pri tome po zakonu. Za državanje zbora u zatvorenem prostoru nije potrebna prijava vlasti. Za zborove pod vedrim nebom, koji podleže naročitim zakonima i uredbama, mora se prethodno vlast izvestiti«. S tem členom se povsem strinja že citirani zakon o javnim zborovima i udruženjima v členu 6, ki pravi: »Za državanje javnoga zbora u zatvorenom prostoru nije potreba prijave vlasti (čl. 24 ustava). Pod zatvorenim prostorom razume se zgrada sa svih strana zatvorena, odakle predsedništvo ili sazivači zbora mogu svakoga da izključe.« Spričo tega gradiva je izključen sleherni dvom, da po čl. 14 ustave za shode, ki niso pod milim nebom, ni treba nobene prijave.

Ustava velja za vso kraljevino enako. Vse za ustavo urejene razmere so urejene za vso kraljevino enako. To načelo, ki ga sicer spoštuje tudi kasacijsko sodišče ob tolmačenju določb iz IX. in X. poglavja s. k. z., pa bi bilo kršeno, ko bi se v našem področju kaznovala opustitev prijave, ki v področju prejšnje Srbije slovom zakona od 31. marca 1891 ni kazniva.

Upoštevati pa je še nastopno. Zakon o shodnem pravu od 15. nov. 1867 drž. zak. štev. 135 je bil še pred ustavo raz-

veljavljen z naredbo poverjenišтва za notranje zadeve od 25. novembra 1918 (Ur. list šte. 135-1918). Namesto imenovanega zakona so stopile v veljavo določbe te naredbe, toda po § 4¹ te naredbe je kaznovanje prestopkov zoper te določbe prešlo od sodišča na politično oblastvo. Z naredbo ministrskega sveta od 20. maja 1919 (Ur. l. XCVIII-1919) je bila spričo vojnega stanja ta naredba začasno razveljavljena, toda ta naredba ni zopet v moč postavila avstrijskega zakona o shodnem pravu, nego je shodno pravo izčrpno urejeno v naredbi sami pod točko 3, kazni pa pod točko 4. Pri kaznih ni določeno, da jih izrekajo sodišča, torej po členu I. uvodnega zakona h kazenskopravnemu redu ne spada kaznovanje za kršitev teh določb pred sodnika. Vrh tega je bila ta naredba izdana le z ozirom na vojno stanje, ki je prestalo s splošno demobilizacijo 31. marca 1920 (Ur. list šte. 161-1920). Ako torej čl. 14 ustave res ne bi bil naredil križa črez § 2 zakona o shodih, je bila ta zakonska določba vsekako izpremenjena že spričo navedenih navedb tako, da spada kaznovanje prestopkov zoper predpise o shodnem pravu pred politično oblastvo.

Tem izvajanjem je le deloma pritrditi. Predvsem se mora reči, da srbski zakon o zborovanju v Sloveniji ne more služiti za tolmačenje ustave z ozirom na dejstvo, da veljajo za posamezne dele kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker izenačenje v tem oziru še ni izvršeno, različni zakoni iz dobe pred ujedinjenjem, kolikor še niso izrečno razveljavljeni oziroma kolikor posamezni zakoni enega dela še niso razširjeni na vso državo, kakor n. pr. IX. in X. poglavje kriminalnega zakonika za kraljevino Srbijo z ukazom od 25. febr. 1919. Če ustava pravi v členu 14, da predpiše natančnejše določbe o zborovanju zakon, ima v mislih ali že obstoječi zakon (kakor je to izrekla sodba kasacijskega sodišča Kl 162-23 od 6. junija 1923)² ali pa šele v bodoče izdani zakon. Le toliko je v ustavi izrečeno, da bodoči zakon ne bode smel nasprotovati določbi ustave glede zborovanja pod milim nebom oziroma, da je ob-

¹ § 4 v besedilu naredbe poverjenišтва za notranje stvari od 16. decembra 1918 Ur. list šte. 193/1918.

² Zbirka odločb »Slov. iPrav.« šte. 41.

stoječi zakon toliko razveljavljen, kolikor ima v tem oziru ustava nasprotne določbe. To pa, kar bo menda bodoči zakon obsegal, seveda ne sme služiti pri sedanjem razsojevanju kot načelo in tudi ne kot sredstvo za tolmačenje obstoječih določb.

Rešiti je torej vprašanje, katere določbe veljajo sedaj glede zborovanja. Avstrijski zakon od 15. novembra 1867 št. 135 o zborovanju je bil z naredbo poverjenišтва za notranje stvari v Ljubljani z dne 25. novembra 1918 št. 135 (U. l. št. 135/1918) izrečno razveljavljen. Ta naredba pa je bila »z ozirom na to, da je bilo na ozemlju, ki spada v upravno območje deželne vlade v Ljubljani, proglašeno »vojno stanje« glasom točke 1 naredbe ministrskega sveta z dne 20. maja 1919 (objavljena v uradnem listu XCVIII/1919, v Služb. Novinah od 29. maja 1919 št. 49/1919) začasno razveljavljena. Točka 3 te naredbe določa dobesedno: »Shodi katerekoli vrste se smejo prirejati proti predhodni prijavi političnih oblasti. Shode pod vedrim nebom sme politična oblast iz razlogov državnega interesa ali javnega miru in reda zabraniti.« Točka 4 pa pravi: Prestopki pričujočih določb... se kaznujejo po § 9 zakona z dne 5. maja 1869 d. z. št. 66.

Ustava z dne 28. junija 1921 št. 233 Ur. list. je v členu 130 odredila, da veljajo začasni zakoni in odločbe ministrskega sveta zakonskega značaja z določenim rokom trajanja, kar jih je bilo izdanih od dne 1. decembra 1918 do dne proglasitve ustave, še nadalje kot zakon (dokler se ne izpreme ali ukinejo) pod pogojem, da se predlože zakonodajnemu odboru in da zakonodajni odbor sklene, da ostanejo v veljavi brez izpremembe. Odborske odločbe se proglase za zakon. Zakonodajni odbor je sestavil potem seznam vseh zadevnih zakonov in naredb, ki naj nadalje veljajo kot zakon. Ta seznam je bil objavljen 24. okt. 1921 pod št. 316 Ur. lista. V II. odseku za notranje posle in prosveto, oddelek za Slovenijo, je pod točko 80 (stran 648 U. l.) navedena tudi »Uredba ministrskega sveta, s katero se za območje deželne vlade v Ljubljani odredijo izjeme od veljavnih zakonov iz dne 25. maja 1919 Sl. Nov. št. 49/19«. Ni dvoma, da je s tem označena gori navedena odredba, da je pomota le glede dneva, ki naj

se pravilno glasi »od 20. maja 1919«. Iz tega sledi, da je avstrijski zakon z dne 15. nov. 1867 šte. 135 drž. zak. razveljavljen in da veljajo glede zborovanja zdaj še določbe naredbe ministrskega sveta z dne 20. maja 1919. Dejstvo samo, da je bila ta naredba izdana vsled proglašene vojne stanja in da je vojna doba minula z demobilizacijo, ki je bila izrečena z naredbo vrhovnega vojnega poveljnika z dne 31. marca 1920, Ur. l. šte. 161, glede veljave zakona nima nobenega pomena, ker velja vsak zakon do izrečnega preklica, če tudi odpadejo vzroki, ki so bili merodajni za njega izdajo. Gori navedena odločba zakonodajnega odbora pa še ni razveljavljena.

Rešiti je zdaj še vprašanje, ali so za presojo pristojna sodišča ali politična oblastva. Enostavno stališče, da so politična oblastva pristojna, ker pri kaznih v točki 4. naredbe ministrskega sveta ni določeno, da jih izrekajo sodišča, ne velja. Točka 4. se sklicuje na § 9 zakona z dne 5. maja 1869 d. z. 66. Ta zakon določa, da se smejo v določenih slučajih n. pr. v vojnem času občne pravice državljanov, ki so ugotovljene v posameznih državnih osnovnih zakonih, razveljaviti ali skrčiti (§ 1.). Po § 6 točka 6. je dovoljeno, zborovanje v smislu § 2 zakona z dne 15. nov. 1867 šte. 135 sploh prepovedati. § 9 pa določa, da kaznujejo prestopke po §§ 3—7 zakonita pristojna oblastva z globami do 1000 gld ali z zaporom do 6 mesecev.

Če bi zakonodavec bil mnenja, da naj teh prestopkov ne kaznujejo sodišča, bi gotovo rabil besedilo političnega oblastva, kakor v vseh drugih zakonih. Ravno ker oblastvo ni točno označeno, se mora v vsakem slučaju prestopkov teh odrejenih izjem dognati, ali so pristojna sodišča ali politična oblastva.

Glede prestopkov zoper zakon o zborovanju z dne 15. novembra 1867 šte. 135 d. z. določa § 19, da so za kaznovanja pristojna sodišča. Pri pod šte. 6 točka 6 označeni prestopki ostane prestopki § 2 zakona o zborovanju in se mora v izreku sodbe k obsodbi po § 2 le dostaviti v zvezi s točko 6 lit. b zakona od 5. maja 1869 šte. 66. Pristojna so torej sodišča in ne politična oblastva. Zakonodajstvo stoji na stališču, da imajo kazensko oblast sodišča. Le glede malenkostnih prestopkov po posebnih zakonih določa zakonodavec, da so za kaznovanja

pristojna politična oblastva. Nesmiselno bi bilo, da bi v mirnem času po § 19 zakona z dne 15. novembra 1867 šte. 135 d. z. sodišča izrekala kazni do 200 gld. ali šest tednov zapora, ob času vojne po § 9 zakona z dne 5. maja 1869 šte. 66 d. z. strožjo kazen do 1000 gld. ali do 6 mesecev zapora politična oblastva.

Vsa ta izvajanja veljajo tudi za zakon od 15. novembra 1867 šte. 134 d. z. Ta zakon je istočasno z zakonom o shodih bil razveljavljen od poverjenišтва za notranje stvari pod št. 134 od 25. novembra 1918.

Naredba ministrskega sveta z dne 20. maja 1919 je tudi to naredbo začasno razveljavila in pod šte. 2 postavila nove določbe glede društev.

Izjemne določbe glede društev ima zakon od 5. maja 1869 šte. 66 d. z. v § 6 a, ki tudi spada pod sankcijo § 9.

Ali ima pravilnik za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja povsem zakonito veljavo?

Dr. Hinko Lučovnik.

Zakon o posesti in nošenju orožja z dne 18. februarja 1922, šte. 58 Sl. N. (šte. 78/22 ur. l.)¹ v svojem čl. 12. izrečno določa, da se minister za notranje posle pooblašča, predpisati pravilnik za izvrševanje tega zakona. Tako je minister za notranje posle res izdal pravilnik za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja z dne 14. avgusta 1924, šte. 185 Sl. Novine (šte. 257/24 ur. list).²

V strogo formalnem oziru se mi zdi netočno, da je pravilnik predpisan »na podstavi čl. 1. in 12. zakona o posesti in nošenju orožja«. Takoj v začetku smatram za potrebno ugo-

¹ V bodoče kratko citiram »zakon«.

² V bodoče kratko citiram »pravilnik«.

toviti, da čl. 1. zakona v nobenem oziru ne predvideva pravilnika ministrstva za notranje posle v tej ali oni obliki, ampak samo čl. 12. zakona pooblašča ministra za notranje posle predpisati pravilnik za izvrševanje zakona. Ta določba zakona je tudi sicer popolnoma v skladu s čl. 94, al. 1. ustave, ki določa, da sme upravno oblastvo izdajati uredbe potrebne za uporabljanje, sc. »izvrševanje« zakonov. Torej strogo iz zakonodajnega stališča ne more biti nobenih pomislov, kaj naj pravilnik, oziroma uredba vsebuje in v kateri smeri naj se giblje, saj preko okvira zakona vsebinsko in stvarno ne sme iti. V omenjenem formalnem pogledu bi sicer v smislu čl. 94, al. 5 ustave zadostovalo da bi se v pravilniku citiral le »zakon«, toda če se citira obenem tudi člen zakona, ki daje pooblastilo za predpisanje pravilnika, kar brez dvoma po logični interpretaciji izraza »zakon« v čl. 94, al. 5. ustave še bolj ustreza, naj se citira le člen, ki omenjeno zakonito pooblastilo izrečno vsebuje.

Vendar ne morem oporekati, da ima tudi to postopanje, namreč da se pravilnik izrečno sklicuje tudi na čl. 1. zakona, svoj važen smoter, saj se zdi, da je namen baš na ta način več ali manj opravičiti vsebino pravilnika in jo na ta način spraviti v sklad z vsebino zakona. Isto, rekel bi skoro oprezno pot ubira pravilnik takoj v svojem čl. 1., ki določa, da »z ozirom na stanje javne varnosti in po čl. 1. zakona o posesti in nošenju orožja« ne sme nihče imeti strelnega orožja brez dovoljenja oblastnega velikega župana (upravnika mesta Beograda). To je *succus materiae* in izhajajoč iz te določbe, bom skušal vsaj iz nekaj vidikov osvetliti vprašanje, ali ima pravilnik povsem zakonito veljavo.

Zdi se, da je dikcija pravilnika nekako nesigurna, ako je čl. 1. zakona, ko je že uvodoma citiran, takoj v čl. 1. pravilnika zopet citiran. Tedaj se skuša zgraditi pravilnik vsebinsko v prvi vrsti na podstavi čl. 1. zakona in s tem zlasti tudi opravičiti določba pravilnika, da se posest strelnega orožja veže na posebno zadevno dovoljenje oblastnega velikega župana. Čl. 1. zakona pa določa, da »je posest orožja (puške ali revolverja) v hišah prosta, toda policijska (politična) oblastva smejo v izjemnih slučajih, če je javna varnost ogrožena, po odobritvi ministrstva za notranje posle prepovedati posest orožja, tako

posameznikom kakor tudi celim občinam, srezom, okrožjem in oblastim«. Načelno stališče našega zakonodavca v pogledu vprašanja posesti strelnega orožja je torej, kakor jasno razodeva čl. 1. zakona, da je posest orožja (puške ali revolverja) v hišah prosta. Tega načela, ki je brez dvoma postulat parlamentarne in demokratično urejene pravne države, kjer naj vlada red in mir, ni niti pravilnik izrečno pobil, saj ga naravnost niti ne omenja. Vsebuje ga pa brez dvoma, saj se pravilnik celo dvakrat sklicuje non distinguente na čl. 1. zakona, kjer je baš statuirana prosta posest orožja, in vidim v tem, da pravilnik v istem členu citira zakonito določbo, ki ustanavlja prosto posest orožja in obenem to zakonito določbo ukinja, neodpušljivo nekonsekvenco. Pa ne oziraje se na to, pridemo še do drugih zaključkov, ako stvarno in logično premotrimo drugi del čl. 1. zakona. Jasno je in to moramo brez vseh pomislov priznati, da je pravilnik imel namen omejiti se pri citiranju člena 1. zakona le na njega drugi del, ki sicer res daje političnim oblastvom pravico, da »v izjemnih slučajih, če je javna varnost ogrožena«, prepovejo prosto posest orožja. Smatram, da tiči baš v citiranih besedah rešitev problema. Če zakon govori o izjemnih slučajih in to še specijalno opira na slučaje, če je javna varnost ogrožena, se ne sme upravičeno dvomiti, da je pravica političnih oblastev glede omejevanja proste posesti strelnega orožja v hišah omejena le na specijalne slučaje in da je zakon statuiral tu možnost, da politična oblastva od slučaja do slučaja izvršujejo pravico prepovedi proste posesti orožja, tako posameznikom, kakor tudi celim teritorialno, administrativno-pravnim omejenim okolišem. Da je temu tako in da tvori ta določba zakona le izjemo od splošnega načela, izhaja zlasti z ozirom na dejstvo, da stoji določba o možnosti prepovedi posesti orožja v istem členu zakona in tik za besedilom, s katerim je uzakonjena prosta posest orožja.

Tudi iz formalno-administrativnega stališča se mora prirediti, da gre tu le za izjemne slučaje prepovedi posesti orožja, ko je namreč določeno, da smejo politična oblastva »po odobrenju ministra za notranje zadeve« prepovedati posest orožja. Iz dejstva torej, da govori zakon o političnih oblastvih, ki imajo v izjemnih slučajih pravico prepovedati posest orožja,

v množini (gre tu za nižja politična oblastva, ki nimajo pravice izdajati za celo državo veljavnih norm) in iz dejstva, da mora po zakonu vsak zadevni odlok političnih oblastev odobriti minister za notranje posle, jasno izhaja, da vrši pri tem postopanju minister za notranje posle le neko nadzorovalno oblast ad hoc, a v nobenem pogledu ne more izhajati strogo iz besedila zakona niti pravica ministra za notranje posle kot vrhovne notranje-upravne inštanice izdati s kakšnim upravnim aktom, veljavnim za vse državno ozemlje, splošno prepoved v zakonu osnovane proste posesti orožja, kaj šele s pravilnikom ukiniti temeljne določbe zakona, na čigar podstavi je bil pravilnik baš izdan. Morda bi se smelo ugovarjati, da je to le pedantna razlaga zakona in da pozna zakon možnost prepovedati posest orožja, kar se je faktično z obstoječim pravilnikom tudi zgodilo in morda vobče, da se v zakonu omenjeni »izjemni slučaji« po ekstenzivni razlagi utegnejo posplošiti, zlasti da so v očigled ogražanja javne varnosti ti slučaji postali več ali manj splošni ter da se tako s splošno prepovedjo posesti orožja ščiti »salus rei publicae«; v to svrho, da je hotel zakonodavec ukiniti prosto posest orožja. Vendar je treba iz pozitivnega zakonodajnega stališča poudariti, da ni merodajno to, kaj je zakonodajavec hotel ustvariti, ampak le to, kaj je dejansko ustvaril.

Da je pravilnik tako v stvarnem kakor tudi v obličnem oziru v skladu z zakonom, bi se morda na splošno navajalo, da se je s pravilnikom pač dala velikim županom, sc. policijskim (političnim) oblastvom pravica prepovedati posest orožja, zadevno, po zakonu zahtevano odobrenje ministra za notranje posle, pa da je itak baš s pravilnikom dano vnaprej za vse slučaje. To menje pa temelji na načelni napaki, moramo ga a limine zavrniti. Omenjeno zakonsko besedilo in njegov smisel ne dopušča dvoma, da je zakon tu imel v mislih le špecialne slučaje in da teh ni moči generalizirati, dokazuje tudi dejstvo, da zakon sam v svojem besedilu možnost prepovedi posesti orožja tako personalno kakor tudi teritorialno omejuje. To pa, po mojem mnenju, potrjuje tudi praktično izkustvo, kajti posito, sed non concessio, da je zakon tu statuiral možnost splošne prepovedi posesti orožja, si moremo

težko misliti, da bi ministrstvo za notranje posle »izjemne slučaje« utegnilo generalizirati za celo državo in jih splošno točno ugotoviti. Toda pri tem se vsiluje vprašanje, ali morda vendar niso ti izjemni slučajji ogrožanja javne varnosti postali v naši državi tako splošni, da bi morala država ipak, nekako v silobranu zoper napad na njene življenske interese, reagirati z radikalnim sredstvom in splošno prepovedati v vsej državi prosto posest orožja. Da je uredbodavec polagal odločilno važnost na to stran in da je baš v tej točki iskal zadostne zakonite podlage za pravilnik, se mi zdi z ozirom na dejstvo, da je citiral ne samo čl. 1. zakona, ampak sicer zelo previdno, vendar vsebinsko s členom 1. zakona identično tudi besedilo »z ozirom na stanje javne varnosti«. Previdno zato, ker ničesar ne govori o »ogrožanju« javne varnosti, vendar iz logičnega smisla vsega teksta člena 1. pravilnika (saj se baš tu ukinja prosta posest orožja!) sledi, da tu misli če ne na ogroženo, pa vsaj na nesigurno stanje javne varnosti v državi.

Ako bi se smatralo, da je zakon določil generalno klavzulo, oziroma, ako se smatra, da je danes v naši državi splošno javna varnost ogrožena ali vsaj nesigurna, česar pa menda o vseh pokrajinah, zlasti o zapadnih, absolutno ni moči trditi (implicito izhajajo to celo iz zakona samega, saj zakon sam smatra te slučaje le kot izjemne), onda sploh ne bi bilo treba izdajati posebnega pravilnika, ki kakor rečeno ni niti predviden v čl. 1 zakona, ampak naj bi vsa politična oblastva, (najbolj praktično za svojo oblast vsi veliki župani) v državi, sklicujoč se na drugi del čl. 1. zakona prepovedala prosto posest orožja. Vendar temu ni tako, saj je brez dvoma ratio legis zaščititi državo ter državna oblastva in državljane ter njih imovino pred zlorabo strelnega orožja tako od strani posameznika, ki morda kaže nepopoljšljivo zločinsko naravo ali se nahaja v povratku zaradi večjih hudodelstev, zlasti onih proti telesni varnosti, ali specijalno prestopkov, ki se tičejo orožja, ali pa tudi v teritorialnem pogledu, od strani vseh občin, srezov in oblasti, če bi se v teh ozemljih ogrožalo stanje javne varnosti z vstajami, pobunami in z drugimi delikti mnogote, zlasti onimi po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, pri katerih sta skoro v vseh najsubtilnejših nijansah zvesta

tovariša puška in revolver. To mnenje potrjuje posredno tudi zakon sam in sicer z besedico »prepovedati«; smatram, da je v zakonu za izjemne slučaje proglašena prepoved proste posesti orožja poleg več ali manj preventivnega, pretežno represivnega značaja ter, da je logični smisel te določbe, da je posest v konkretnem danem slučaju in z ozirom na okoliščine dane v zakonu, sploh ukinjena, pravilnik pa veže posest strelnega orožja preventivno na dovoljenje oblastnega velikega župana in vidim torej v teh dveh določbah vendar neko načelno diferenco, dasi priznam, da bi v praktičnih rezultatih ti dve določbi često več ali manj soglašali.

V dokaz, da je pravilnik v omenjenem pogledu prekoračil zakonito pooblastilo, je moči navesti še nadaljne argumente. Zakon pozna v členih 4. i. n. orožni list kot oblastveno dovoljenje le za nošenje orožja, ne pozna pa načelno zadevnega oblastvenega dovoljenja za posest orožja. Zakon sicer res govori v čl. 8. in 9. tudi o dovoljenju za posest orožja, vendar smatram, da ti dve zakoniti določbi nista bili takoj že ob izdajanju zakona točno v skladu z ostalo vsebino zakona. V čl. 4. in 5. namreč, kjer je ex professo govor o orožnem listu, je govor le o oblastvenem dovoljenju za nošenje orožja, a obenem izhaja iz čl. 1. in 2. zakona, da omenjeni zakoniti določbi glede dovoljenja za posest orožja nimata v zakonu relevantne bitnosti, saj določa čl. 1. zakona načelno prosto posest orožja, po čl. 2. zakona pa zadostuje za po zakonu upravičeno posest orožja edino le oblična prijava državnemu oblastvu, kakšno orožje kdo ima. Iz tega torej sledi, da v pravilniku omenjeno dovoljenje oblastnega velikega župana (upravnika mesta Beograda) — orožni list za posest strelnega orožja nima v zakonu osnovane podlage. Eventualno bi se dala teoretično po zakonu skonstruirati vrsta oblastvenega dovoljenja za posest orožja in sicer v konkretnem slučaju, da bi se posest orožja pod zakonitimi pogoji prepovedala, naknadno pa, ako bi ti zakoniti pogoji odpadli, z oblastvenim ukrepom dovolila. Zakon seveda tega ne določa in mislim, da tudi ne leži v pomenu »prepovedati«, ampak bi bila le izjema od izjeme, katere nujni rezultat je le ta, da nas vede k pravilu, k prosti posesti orožja.

S pravilnikom se nadalje v čl. 8. sicer ukinja veljava čl. 2. zakona, oziroma se smatra kot nepotrebna v njem statuirana dolžna prijava strelnega orožja državnemu oblastvu od strani posestnika orožja, z enostavno motivacijo, »ker je treba po čl. 1. pravilnika dovoljenja tudi za posest strelnega orožja«. Raz stališče ideologije uredbodajavca je ta določba brez dvoma dosledno logična, a z ozirom na ugotovljeno dejstvo, da čl. 1. pravilnika in v njem predpisano oblastveno dovoljenje za posest strelnega orožja nima zakonite podlage, smatram, da je čl. 8. pravilnika za dane razmere brez vsakega pomena in da ostane čl. 2. zakona v obsegu vsega svojega besedila v polni meri v veljavi.

Pravilnik sam pa kaže tudi sicer ostro nedoslednost, ko določa čl. 9. pravilnika, da je treba kaznovati po čl. 11., ne po čl. 3. zakona tistega, »kdor se pregreši zoper čl. 1. zakona in zoper čl. 1. tega pravilnika«. Iz tega jasno sledi, da je sicer posest orožja po pravilniku brez zadevnega oblastvenega dovoljenja prepovedana in tudi v takem slučaju kazniva, ne smelo bi se pa tako orožje konfiscirati, ker za to postopanje ni nobene zakonite podlage, niti pravilnik sam ne navaja točno, v katerih slučajih in pod kakšnimi pogoji bi se smelo konfiscirati tako orožje, čigar posest ni posebej oblastveno dovoljena. O konfiskaciji strelnega orožja govori namreč le čl. 3. zakona, čigar veljavo pa pravilnik, kakor omenjeno, s svojim členom 9. za kaznovanje kaznivih dejanj zoper čl. 1. zakona in zoper čl. 1. pravilnika izrečno izključuje, ter štatuira za omenjene delikte kaznovanje po čl. 11. zakona, ki pa v nobenem pogledu ne predvideva konfiskacije strelnega orožja. Sicer govori čl. 17. pravilnika, da se »(nevojaško) orožje, o d v z e t o poedinim osebam, ki niso imele dovoljenja za posest ali nošenje, . . . javno proda«, ali ne oziraje se na to, da tudi v tem členu omenjeno dovoljenje za posest orožja nima v zakonu osnovane podlage, se moramo nujno vprašati, na podlagi katere določbe zakona ali pa bodisi tudi pravilnika, smatra citirani člen pravilnika takorekoč kot samo ob sebi umevno, da se osebam, ki niso imele dovoljenja za posest strelnega orožja, to odvzame t. j. konfiscira. Take določbe ne najdem ne v zakonu (čl. 3. abstrahiran), ne v pravilniku. To stanje bi praktično

vodilo do nadaljne nedoslednosti, da bi bil kdo radi posesti istega strelnega orožja brez oblastvenega dovoljenja ponovno kaznovan, dočim bi se to orožje ne moglo konfiscirati.

Sicer pa je nedoslednost bila možna tudi že za časa, ko še ni bilo pravilnika. Že tedaj je bilo moči pregrešiti se zoper drugi del čl. 1. zakona. Dejanski stan tega kaznivega dejanja sicer v čl. 1. ni ostro označen, vendar se z ozirom na uvodno besedilo čl. 11. zakona: »Kdor se pregreši zoper odredbe tega zakona« lahko skonstruira dejanski stan kaznivega dejanja zoper ukrep političnega oblastva, ki ima v izjemnih slučajih pravico prepovedati posest orožja. Glede praktičnega pravnega učinka te »prepovedi« se sklicujem na že gori navedeno in mislim, da bi bilo zlasti z ozirom na motive (ogrožanje javne varnosti), zakaj se ta prepoved uvaža v zakon, težko paralizirati ta pravni učinek z naknadno pridobitvijo oblastvenega dovoljenja za posest orožja, ki ga zakon, kakor omenjeno, načelno sploh ne pozna. Tu pa je baš nedoslednost. Saj se kaznivo dejanje člena 1. zakona kaznuje samo po čl. 11. zakona in se torej strogo de lege lata orožje, čigar posest je v smislu čl. 1. zakona prepovedana in ki je kljub tej prepovedi naprej obdržano v posesti, že po zakonu ne more konfiscirati. Posledice te nedoslednosti nam niti zakon, niti pravilnik sploh ne rešita. Ta nedoslednost bi se dala odpraviti praktično k večjem toliko, ako bi se smatralo, da je že s prepovedjo posesti orožja združena konfiskacija; seveda tega ni v zakonu in bi tudi nasprotovalo to mnenje sicer splošnim pravnim načelom, ko ima vendar vsak državljani pravico, svoje orožje, dasi mu je posest prepovedana, odsvojiti drugim osebam, zlasti onim, ki jim posest orožja po čl. 1. zakona ni prepovedana, oziroma, če se postavimo na stališče pravilnika, skladno z njegovim členom 7. onim osebam, ki izpolnjujejo pogoje čl. 3. pravilnika, oziroma, ki imajo (po pravilniku!) sploh dovoljenje za posest orožja.

Pri tej priliki je treba tudi omeniti unicum naše zakonodaje, ki bije takorekoč v obraz vsem načelom pravne države in česar tudi pravilnik s svojim čl. 25. ni preravnal, ko je treba po čl. 11. zakona, ki je, kakor omenjeno, sprejet tudi od pravilnika za kaznovanje delikta iz čl. 1. pravilnika raz-

lično kvalificirati ista kazniva dejanja, storjena v različnih pokrajinah, na podlagi odredbe enotnega zakona, veljavnega za vso državo. Delikti zoper odredbe tega zakona (in sedaj tudi pravilnika!), zagrešeni v območju bivše Srbije in Črne gore, so pregreški, ker znaša v čl. 11. zakona določena kazen zapor do 3 mesecev ali denarna kazen do 4500 Din in so torej ti delikti v smislu § 1. srb. kaz. zakona pregreški. Razen tega pa je v čl. 11. zakona izrečno dekretirana za območje bivše Srbije in Črne gore pristojnost prvostepnih (okrožnih) sodišč za sodstvo omenjenih deliktov. Ta sodišča sodijo v smislu § 2. zakonika o postopku sudskom u krivičnim delima le o hudodelstvih in pregreških. Za ostale pokrajine pa je določeno, da sodijo omenjene delikte okrajna (kotarska) sodišča, in se torej kvalificirajo ti delikti pri nas v Sloveniji in Dalmaciji kot prestopki. Mislim pa, da je ta določba zakona specijalno za območje še veljavnega avstrijskega kazenskega prava popolnoma odveč, ker bi prišli do te kvalifikacije že na podlagi sistema avstrijskega kazenskega prava, kjer se vsi delikti, ki niso izrečno kvalificirani kot hudodelstvo, pregrešek ali prestopok, kvalificirajo kot prestopki.

Uspeh teh vrstic bi bil torej, da je pravilnik v omenjenem pogledu popolnoma predrugačil načelo našega zakona o posesti in nošenju orožja glede posesti orožja in postavil čisto nov dejanski stan kaznivega dejanja, do česar ni bil — kot uredba —, ki nima povsem zakonite podlage, v nobenem oziru upravičen in se torej ruši z uvajanjem kaznivih dejanj, v zakonu neosnovanih, postulat pravne države in zahteva kazen. prava sploh: sine lege nullum crimen, nulla poena.

S tem pa je v zvezi zelo pereče vprašanje, ali se bodo sodišča postavila na isto stališče in ne bodo v praksi uporabljala tega zakonu nasprotujočega pravilnika, ki je bil baš izdan v njega »izvrševanje«. Pa tudi narodni skupščini bi bilo moči poslužiti se pravice, dane ji v čl. 94. odst. 4. ustave ter z resolucijo v celoti ali deloma razveljaviti ta pravilnik, v kar bi bila narodna skupščina tem bolj upravičena, ko ima celo pravico razveljaviti uredbe, izdane na podstavi zakonite pooblastitve, česar pri pravilniku za izvrševanje zakona o posesti in nošenju orožja po mojem mnenju ni moči povsem trditi.

Jubileja v odvetniški zbornici za Slovenijo.

Dne 26. marca 1901 sta bila na občnem zboru tedanje odvetniške zbornice za Kranjsko izvoljena g. dr. Danilo Majaron za zborničnega predsednika, g. dr. Fran Tekavčič pa za zborničnega pravnika. V teh častnih funkcijah sta ostala vedno znova izvoljena do danes, torej 25 let. Zbornica je praznovala ta redka jubileja s tem, da je dne 18. marca popoldne imela izredni občni zbor, zvečer pa slavnostni banket. Zbora v univerzitetni dvorani se je udeležilo prav veliko število odvetnikov in odvetniških kandidatov od blizu in daleč. Udeležili so se ga pa tudi povabljeni gostje: veliki župan, predsednik in podpredsednik viš. dež. sodišča, delegat fin. ministrstva, dekan juridične fakultete, predsednik dež. sodišča, predsednik notarske zbornice, fin. prokurator in podpredsednik društva Pravnika.

Potem ko je profesor dr. Hinterlechner pozdravil v imenu službeno odsotnega rektorja kot hišnega gospodarja navzočne, zlasti oba slavljence, je zbornični podpredsednik dr. Žirovnik po 5. uri otvoril zborovanje, pozdravil in dal besedo odborniku dr. Trillerju kot referentu dnevnega reda. Ta je imel govor, ki ga radi njegove znamenitosti priobčujemo dobesedno:

»Jubilejne slavnosti so v zadnjem času v Sloveniji na splošno nekoliko diskreditirane. To pa zaradi tega, ker se pogostoma v bolni nečimernosti obešajo na veliki zvon javnosti tudi najnepomembnejši rodbinski prazniki, tudi taki čisto neznanih rodoljubov, ki nikdar niso imeli z našo narodno zgodovino in kulturo nikakšnih vidnih stikov. Ali se pa v smešnih superlativih in predčasno postavljajo na jubilejski pranger resnično zaslužni možje. Včasih nismo bili podvrženi tej slabosti. Exempli gratia omenjam, da nas je bilo ob petdesetletnici slovenskega velikana dr. Ivana Tavčarja zbranih v najožjem prijateljskem krogu na njegovem visokem dvorcu celih enajst, ob šestdesetletnici niti štirideset oseb. Naše današnje slavlje pa je zelena oaza v tej pusti peščenj stepi desetletnic delovanja v kakem pevskem društvu ali pa zgolj mehaničnih petdesetletnic čisto zasebnega in za kulturno zgodovino naroda absolutno nezanimivega življenjskega vegetiranja. Danes slavimo resnični jubilej dela, prostovoljnega in nesebič-

nega, z efektivnimi osebnimi žrtvami zvezanega nepoklicnega, produktivnega in konstruktivnega kulturnega dela! Zategadelj je to spominsko slavlje, navzlic odporu obeh slavlencev, vseskozi upravičeno. Izšla sta pač oba iz zdrave, stare šole dr. Tavčarjeve in vsled tega nikdar nista bila vajena, da bi urbi et orbi razglaševala svoje narodno delo. — Naj nam torej oprostita ter blagohotno sprejmeta ta akt, ne morda le kolegijalne kurtoazije, temveč resnične in v polni meri zaslužene hvaležnosti.

»Moja naloga je sedaj, da doprinesem za to upravičenost dokaz in ta naloga ni težka. — Dr. Danilo Majaron je bil vse svoje življenje idealist. Če bi ne bil, bi danes ne slavili petindvajsetletnice, odkar deluje kot predsednik naše odvetniške zbornice. Ta častna funkcija je z vsega spočetka in do danes absorbirala toliko njegovih duševnih sil, da je neizprosno in v izdatni meri moral zanemarjati svoj ožji, honorirani poklic. Mnogostransko sodelovanje pri številnih pravnih reformah, predvsem pa boj za pravice odvetniškega stanu in — last not least — za enakopravnost slovenskega jezika je zahtevalo vsekdar celega moža in ta mož je bil dr. Danilo Majaron. V zbornici sami, v stalni delegaciji avstrijskih odvetniških zbornic, v bivši Zvezi slovenskih odvetnikov, čije soustanovitelj je bil, povsod in pri vsaki priliki. Zato mu je ostalo zvesto do danes in bo ostalo tudi naprej hvaležno zaupanje njegovih stanovskih tovarišev! — Ampak če bi se omejili danes zgolj na omembo tega njegovega delovanja, potem bi iztrgali le mal del iz celote. To in vse njegovo javno delovanje je bilo predvsem v nerazdružljivi zvezi z zgodovino boja za slovensko univerzo oziroma pravno fakulteto. In zato je prav, da se njegovo slavlje vrši v tej dvorani, zakaj tu je vihtel svoje kopje za najvišjo kulturno institucijo slovensko že tedaj, ko je bila ta dvorana še torišče političnih bojov za osamosvojitve slovenskega naroda in pod to streho išče svoje najljubše zatočišče tudi še danes, ko je srečno postala last Almae matris Labacensis.

»Pravi jubilej tega našega odličnega kulturnega delavca smo zamudili in petindvajsetletnica njegovega stanovskega predsedstva nam mora biti le dobrodošel povod, da zamujeno popravimo. Pravi jubilej je praznoval v svoji duši tačas, ko se je uresničil ideal, kateremu je bilo posvečeno vse njegovo mišljenje in stremljenje od mladih dijaških let, ko je bila ustanovljena slovenska univerza. Že akademik Danilo Majaron je propagiral to kronanje stare pravde slovenskega jezika in jedva stopivšega v praktično življenje, ga vidimo že leta 1889 med soustanovitelji društva Pravnika, ki je imelo biti s svojim glasilom nekaka avantgarde slovenske pravne fakultete. Kot zvestemu sodelavniku in dolgoletnemu uredniku tega glasila mu je društvo preteklo leto izkazalo na dostojen način čast in hvaležnost. V službi svoje zvezde-vodnice, slovenske

univerze, postal je potem dr. Majaron še v koncipijentskih letih aktiven žurnalist, čigar elegantni rapir bi mogel še danes biti v zgled prave žurnalistične noblese. V istem smislu se je udeleževal tudi v občinskem svetu ljubljanskem ter je stopil naposled v politično strankarsko areno. Toda za divji partizanski boj je bila prerahla in prečustvena njegova duša. In ko so mu ob prvem nastopu do vratu opljuvali njegovo belo tugo, tedaj je z indignacijo v srcu zapustil torišče takozvane visoke politike. Stoprav več let kasneje je prestopil vsaj prag kranjskega deželnega zbora; pa tudi tu ni bil nikdar strasten strankar in prva ter poslednja naloga mu je bila, da bi tudi nasprotnike prepričal o potrebi združenja vseh sil v borbi za to, kar je bil njegov življenski ceterum censeo, za slovensko univerzo.

»Upravičeno sem torej trdil, da je bil dr. Danilo Majaron vse svoje življenje idealist, kakršnih vedno bolestneje pogrešamo: Idealist, ki je vsekdar pripravljen za dosegljiv ideal žrtvovati vse, ki pa odklanja vsako borbo za nemogočim; idealist, ki je prost vsakega bolnega šovinizma in histerizma, ki nikdar ne izgubi izpod nog realnih tal in ki se vsekdar zaveda, da je oral domače zemlje vreden več kot kraljestvo v Utopiji! Čim bo konec takega idealizma, potem gospoda, bo bila tudi zadnja ura človeški duševni kulturi. To naj si dobro zapomni naša mladina! —

»In ko končam ta poskus kratke psihoanalize našega prvega slavljenca, poskus, ki je sad najinega 40 letnega prijateljstva, potem se nehoté vprašujem: Kaj bi bil postal prijatelj in kolega Majaron, da bi ga bila očetova volja poslala mesto v šolo, v rokodelsko delavnico? — Kovač prav gotovo ne, zakaj težko in grobo orodje mu ni bilo nikdar simpatično. Do minucioznosti izcizelirano delo je bilo vsekdar njegov ponos in njegovo veselje. Urar bi bil torej postal in dobre ure bi bil izdeloval! To spričuje poleg njegovih drugih duševnih produktov tudi arhiv naše odvetniške zbornice, v katerem je založenih lepo število nad vse skrbno izdelanih in preiščenih pravnih mnenj in poročil izpod njegovega peresa. To posvedočuje tudi glas, ki ga uživa forenzični govornik dr. Majaron. In naposled ter predvsem je njegovo delo marsikatero fino izpiljeno in izbrušeno kolesce v tako točno delujočem kolesju slovenske pravne fakultete.

»Ponos, kateri navdaja danes slovensko odvetništvo, in ki nam je narekoval to skromno slavlje našega prvega kolege, ima torej trdno in realno podlago. Saj je stoprav preteklo leto prejel nad vse sijajno izpričevalo svoje odličnosti s tem, da ga je Udruženje pravnikov cele naše države postavilo na čelo tej mogočni organizaciji. Na univerzi pa zavzema velevažno in odlično mesto predsednika komisije za pravno-historični državni izpit.

»K sklepu le še kratko, toda bridko reminiscenco, na katero sem naletel ob rekapitulaciji dr. Majaronovega delovanja kot mladega

predsednika naše odvetniške zbornice. Dne 16. marca 1901 je bil izvoljen, a 16. julija istega leta se je vršil izlet društva Pravnika na Prosek, kjer je bil zbran pri tej priliki cvet primorskih slovenskih pravnikov. In njim je nazdravljaj mladi predsednik dr. Majaron, naglašujoč, da so oni s svojo neustrašeno borbenostjo priborili v Trstu slovenskemu jeziku večjo veljavo, nego smo jo mogli doseči pri naših višjih instancah Kranjci in Štajerci. Zategadel da bo po vsej priliki Trst dosegel največ zaslug za slovensko pravno fakulteto. In danes? ... Stisnimo zobe in ostanimo idealisti! ... —

»In kaj naj sedaj porečem Tebi, prijatelj in kolega dr. Tekavčič. Zaman se nam skušaš skrivati pod trdo skorjo filistrstva! Kdor Ti gleda v dušo, vidi, da si tudi Ti mož istega kova, kakor naš predsednik, zakaj, tudi Tvoja častna funkcija je zahtevala v dolgih petindvajset letih duševnih in materialnih žrtev, katere je zmogla le idealna ljubezen do stanu in do poklica. Vsekdar si visoko dvigal prapor ugleda in strogega izpolnjevanja težkih stanovskih dolžnosti odvetniškega stanu in zlasti v dobi splošne demoralizacije prvih povojnih let je bila Tvoja naloga v potrojenem delokrogu disciplinarnega sveta nad vse težka. A vzlic temu si jo vzorno izvrševal vse do današnjega dne in naša trdna nada je, da še dolgo ne boš opešal. Poleg tega pa sta ti narekovala ljubezen do znanosti in vzorno umevanje narodnih dolžnosti, da si stavil na razpolago svoje bogato strokovno znanje mladi slovenski univerzi in justični upravi kot nad vse marljiv eksaminator pri teoretičnih in praktičnih izpitih. Tako, gospoda, izgleda egoizem odličnega slovenskega odvetnika. Polna srca odkritega in hvaležnega priznanja pozdravljajo zategadelj danes tudi Tebe.

»In s tem končam. Schiller pravi nekje, da človeško življenje pozna le dve poti. Prva vodi k uresničenju ideala, druga — v smrt. Vidva, draga prijatelja in tovariša sta izvolila prvo, ter sta tudi srečno dosegla svoj cilj. — Blagor Vama!«

Temu govoru so sledile iskrene dolgotrajne ovacije obema slavljencema od strani njegovih tovarišev in prav tako tudi gostov.

Po prečitaniu mnogoštevilnih brzojavnih pozdravov je podpredsednik dr. Žirovnik v imenu stanovskih tovarišev čestital jubilentoma in jima izročil v znak spoštovanja in simpatij častni darili: dr. Majaronu briljantni prstan, dr. Tekavčiču zlato uro. — Slavljencema so še z govori čestitali: veliki župan dr. Baltič, predsednik višjega deželnega sodišča dr. Babnik, prorektor dr. Hinterlechner, dvorni svetnik Bežek za društvo »Pravnik«, predsednik zbornice Hudob-

verniki za notarsko zbornico in dr. Al. Remec za odvetniške kandidate.

Predsednik dr. Majaron je, očitvidno ginjen, mogel le v pretrganih stavkih odgovarjati na izrečene čestitke in se je, odklanjajoč preobilico priznanja, srčno zahvaljeval za vse znake naklonjenosti, tako stanovskim tovarišem, kakor tudi predstaviteljem oblasti in korporacij. Zaključeval je s kratkim berilom, iz katerih razlogov si je štel v veliko čast, predsedovati tudi začetkoma skromni zbornici; v posebno veselje da mu je bila udeležba zbornice v borbi, ki jo je vodilo za pravice slovenskega naroda organizirano slovensko odvetništvo, in da je tako zbornica postala vredna razširjenja na novo Slovenijo; on da se je prizadeval z značajnostjo in dobrohotno objektivnostjo služiti zbornici po načelih, ki naj bodo podlaga novemu odvetniškemu zakonu za vso državo. Sklenil je z željo, da naj bi v vseh razmerah veljal stari rimsko-cesarski izrek: »*Advocatum corpus dignitatum seminarium est.*«

Nadalje se je zahvaljeval zbornični pravdnik dr. Tekavčič, češ da njegovo delovanje ni bilo tako obsežno, ker je bilo le redkokdaj potrebno, to pa je najboljši dokaz za častne razmere v naši zbornici.

Čestitanja in zahvalne besede svojih jubilarjev je občni zbor spremljal z glasnim pritrdjevanjem in ploskanjem. Sploh je to zborovanje, ki ga je podpredsednik dr. Žirovnik zaključil proti 7. uri, imelo značaj pravega, iskrenega jubileja.

* * *

Zvečer se je vršil v restavraciji »Zvezdi« slavnosten banket. Zbrala se je v dveh dvoranih velika družba odvetnikov in kandidatov, mnogi s svojimi damami, ter gostov, ki so se udeležili že zborovanja, na pročelju ozaljšanega omizja pa oba gg. jubilarja. Po pozdravu, ki ga je vsej družbi izpregovoril podpredsednik dr. Žirovnik, so se začele vrstiti napitnice, ki so bile že radi zgodovinskih reminiscenc zanimive in tehtne, da bi jih radi v celoti priobčili. Radi tesnega prostora naj jih le v poglavitnem navajamo.

Prvi je nazdravljajl dr. Vladimir Ravnihar¹ jubilarju dr. Majaronu, naštevajoč njegove zasluge za zbornico in njegova dela v slovenski javnosti. Potem je napijal predsednik discipl. sveta dr. Tomiňšek jubilarju dr. Tekavčiču glede na njegovo delovanje kakor strog, a pravičen in dobrohoten zborničin pravdnik. Tretjo zdravico je spregovoril dr. Juro Hrašovec dr. Majaronu, poudarjajoč, kako je »otel čolnič« Slov. Pravnika, da je priplaval v varne vode Jugoslavije. Nadalje je prorektor prof. dr. Hinterlechner² nazdravljajl dr. Majaronu radi njegovih zaslug za ljubljansko univerzo in pri tem pomenljivo govoril o stališču, ki naj ga zavzema inteligenca napram našemu najvišjemu kulturnemu zavodu. — Član gerentskega sveta Ljubljane Ant. Likozar je obema jubilarjema napijal, prvemu radi njegovega 18-letnega delovanja v obč. svetu, drugemu pa radi njegovih zaslug pri slov. gledališču. — Šesto zdravico je govoril dekan juridične fakultete prof. dr. Dolenc³ in spominjal, kako je dr. Majaron s Slovenskim Pravnikom odgajal sedanjo generacijo za uradovanje v slovenskem jeziku, kako je univerzi pomagal ne samo do ustanovitve, marveč tudi še nadalje pri juridičnih izpitih kot predsednik in eksaminator komisije za pravnozgodovinski ter državoslovni državni izpit, kako se je z uspehom trudil za ustanovitev akademije znanosti in umetnosti, za pripravo pravniskih kongresov i. t. d. Ker je tudi drugi jubilar dr. Tekavčič od l. 1919 dalje eksaminator pri judicijelnih, sodniških in odvetniških izpitih, je prof. dr. Dolenc dvignil čašo na zdravje obeh jubilarjev kot vrlo odličnih pripadnikov ideje, da je potrebno skupno delovanje praktičnih in teoretičnih pravnikov v procvit našega zakonodavstva.

Oglasil se je za tem delegat fin. ministrstva dr. Šavnik in opozarjal na strokovno delo, katero je dr. Majaron kot zastopnik Kranjske dežele in referent za druge južne pokrajine opravljal v pridobninski kontingentni komisiji na Dunaju pred prevratom in potem v pridobninski komisiji za Slovenijo;

¹ Gl. njegov dobesedni govor v Nar. Dnevniku od 20. marca 1926.

² Gl. njegov dobesedni govor takisto v Nar. Dnevniku od 20. marca 1926.

³ Gl. njegov govor v Nar. Dnevniku od 27. marca 1926.

aludiraj je dovtipno na svoj »popularni« položaj in nazdravil dr. Majaronu z željo, da bi preživel sedanjega ljubljanskega delegata in še druge delegate.

Za njim je dobil besedo še odvetniški kandidat in pisatelj dr. Remec, ki je prečital naslednjo svojo poezijo:

»Corona illustris! Jubilares optimi!
Parcete nunc poetae modestissimi
conatui latino carmine
praeclara gesta Dioscurorum canere.

»Deceret, ut poeta noster laureatus
qui centum ante annos advocatus
petebat esse, viveret
vobisque laudes caneret.

»Cantabat, die aureos ex causis se sculpturum
et vespere consessu amicorum poculo uturum.
Quid hodie caneret antistiti advocatorum
et quid tuenti integritate status morum?

»Cantaret suavem hymnum viribus infractis
Dioscurorum lustris quinque nunc peractis
fungentium haud levi munere
iustitia, aequitate, honeste, libere.

»Non solum agebant, quae debebant,
sed etiam extra castra signa lucida ferebant:
dum Castor almae matris lapides ponebat
Pollux Thaliae artem — theatrum — colebat.

»Castoris laudem semper baccalaurei cantabunt,
dum almae matris nostrae linguam amabunt,
Te, Pollux, nostri in theatri annalibus
amicum signis aureis scripserimus.

»Corona illustris! Utor poculo
et jubilaribus honorem jubeo.
Nunc plaudite: vivant, crescant saeculis
aeternis accedentes viris praeclarissimis!»

Tej latinski napitnici je sledilo burno odobravanje. Nadaljeval je vrsto napitnic odvetnik dr. Lovrenčič, ki se

je najprej spominjal besed predsednika v. d. s. dr. Babnika, kako je pri slavnostnem zborovanju na univerzi poudarjal harmonijo med magistraturo in advokaturo. Govornik je dalje izvajal, da sta sodnik in odvetnik gotovo najjačji komponenti pri tvorbi prava. Pravo živi, se izpreminja, izpopolnjuje, zato mora sodnik svoje sodbo prilagoditi socialnim in ekonomskim prilikam. To težavno delo mu more olajšati odvetnik, opozarjajoč ga na vse pravne, socialne in ekonomske momente. Ne samo fizična moč, tudi pravica je — sila in sicer sila duha. Čuvati pravico sta poklicana sodnik in odvetnik. Ovidijeva zlata pradoba brez zakona in brez sodnikov je nedosegljiv ideal. Človeku je potreben zakon, zakonu sodnik, sodniku odvetnik. Poklic odvetnika zahteva subjektivnost, sodnikov poklic objektivnost, kar pa ne moti, da se borita oba ramo ob rami — za pravico. Odvetnik je najbolj poklican ocenjevalec sodnikovega plodonosnega delovanja in sname rad klobuk pred vestnim, temeljitim in preudarnim sodnikom. Naš državni aparat je zarjavel, toda povojna rja kolesja pravosodja še ni dosegla in ga tudi ne bo. Še so sodišča zatočišča, kjer ne najde odmeva partizanstvo, sodniki pa možje katerim je čistost rok neobhoden atribut. K takemu sijaju pravosodja je pripomogla harmonija med magistraturo in advokaturo, kateri napije govornik.

Predsednik viš. dež. sod. dr. Babnik se na prvo zahvaljuje dr. Lovrenčiču za laskave besede, ki jih je spregovoril o slovenskih sodnikih in ponavlja, da bo pravosodje povoljno le, če in dokler delujejo sodniki in odvetniki harmonično. Sodniki potrebujejo pomoči odvetnikov, ker le njihovo sodelovanje jim jamči, da se ni prezrlo nič, kar govori v prilog stranki. Sodnik ima le nalogo: išči pravico po svojem prepričanju in ne gledaj pri tem ne na desno ne na levo! Odvetniku pa je dobrobit njegovega klijenta suprema lex, toda § 9 odvetn. reda ga spominja, da pri tem ni legibus solutus, omejuje ga stanovska etika. Sodnikove norme so absolutne, odvetnikove pa relativne. Ravnajo se po razmerah in zahtevah klijentovih od primera do primera. To je pogostoma pravkočljivo vprašanje: kaj smem? Kaj je zahteval vsak posamezni primer od odvetnika, tega pač nikdo drugi kakor kolega-

odvetnik ne bo mogel presojudati z vso potrebno točnostjo in v tem je videti najvažnejši razlog za zahtevo po avtonomiji odvetnikov, po lastnem disciplinskem sodstvu, ki skrbi za red v lastnem stanu, ker čuva nad moralo svojih članov. Hvala bogu, odvetniki v Sloveniji uživajo avtonomijo po pri nas veljavnem odvetniškem redu in govornik jim želi, da si jo ohranijo tudi po novem odvetniškem redu, ki se obeta. Ravno tako pa jim želi tudi drugo pravico, katere se sedaj veselijo: svobodo in neodvisnost odvetniškega stanu od vsakega birokratskega vpliva. Le svobodni in neodvisni odvetnik more uspešno varovati koristi svoje stranke pred vsakim oblastvom in to želimo. Ne maramo, da bi napravili korak nazaj k odvetnikom, ki smejo vršiti svoj posel le, če jim da vlada stalum, minister pravde: pravico odvetovanja. »Pravi, zanesljivi pomočnik sodnikov pri iskanju pravice,« vsklikne govornik »bo le neodvisno in avtonomno odvetništvo in takemu napivam!« Temperamentno izpregovorjena iskrena napitnica je našla naravno pri navzočnih sodnikih in odvetnikih najprisknejši odmev.

Po vseh teh zdravicah sta se jubilarja zahvalila. Dr. Majaron je v glavnem izražal svoje veliko veselje na tem, da je jubilejska slavnost, katere sicer ni želel tako prekomerne, dala povod za prelep sestanek tovarišev, ki izpričuje sijajno zavest in prijateljstvo v zbornici. Zase si ne želi drugega priznanja, kakor da bodo tovariši tudi potem, ko ne bo mogel več gledati spominskega — prstana, rekli o njem, da je bil vsem dober tovariš. Zahvaljeval se je s posebnimi pripombami k posameznim govorom in nazdravljaj vencu navzočnim dam, odličnim gostom in vsem drugim tovarišem starejše do najmlajše generacije. — Dr. Tekavčič je v svoji zahvali omenjal, kako včasih poklic nanese, da se tovariši medsebojno ne razumejo in da zastopanje nasprotnih interesov zapusti večkrat sled medsebojne pikrosti. A to treba premagati in se zopet zediniti, da ostane pri ugledu stanu kot takega! Pozdravljaj je iskreno shod, kakršnega že dolgo ni bilo, in dvignil čašo na kolegijalnost v odvetniški zbornici.

Ob najlepšem razpoloženju ostali so oba jubilarja in njuni čestilci še dolgo skupaj zbrani in se razšli z najboljšimi

željami, naj bi se uresničila na tem večeru vznikla misel, da bi se čim večkrat sestajali pravniki vseh panog v tolikanj prijetnem društvu.

Ljubljansko dnevno časopisje se je priključilo čestitkam in je poročalo osobito o slavnostnem zborovanju na univerzi zelo simpatično.

Z Ukazom Veličanstva kralja, izdanim dva dneva za slavnostjo, to je dne 21. marca 1926, je bil odlikovan predsednik dr. Danilo Majaron z redom sv. Save II. vrste, zbornični pravdnik dr. Fran Tekavčič pa z redom sv. Save III. vrste.

Književna poročila.

Jovan V. Stefanović: Priručnik za zakone: o opštoj upravi, o Državnem savetu i upravnim sudovima. Tekstovi sa tumačenjima. Zagreb 1925. Tiskara Narodnih Novina. Str. IV. + 188. Cena ?¹).

Knjiga, ki je izšla v lastni založbi pisčevi, vsebuje več, pa tudi manj, kakor pove naslov. Več, ker prinaša poleg besedila navedenih zakonov in komentarja k njim tudi besedilo uredbe o poslovnem redu državnega sveta in upravnih sodišč ter kot dodatek predpise o likvidaciji poslov pokrajinske uprave v Zagrebu, katere tudi komentira; manj pa radi tega, ker teksta zakona in uredbe o državnem svetu in upravnih sodiščih nista popolna, marveč so iz njih izpuščene določbe, ki se nanašajo na sestavo in organizacijo omenjenih sodišč.

Zakaj je avtor ta dva teksta tako okrnil, si sicer lahko mislim, — menil je očitno in ne neupravičeno, da dotične določbe za upravnosodno prakso itak ne prihajajo v poštev, — toda knjiga je radi tega vendarle izgubila na uporabnosti, ker si moram poiskati tekst zakona in uredbe kje drugje. Komentar je obširen in izčrpen; zlasti bo razlaga zakona in uredbe o državnem svetu in upravnih sodiščih, ki se opira deloma tudi na razsodbe državnega sveta, dobro služila pravnikom, ki imajo posla z javnoupornimi stvarmi.

V Priručniku srečamo nekaj tudi za upravnega jurista zanimivih ugotovitev. Tako n. pr. izvaja pisec iz določb čl. 24. in 25. zakona o obč. upravi, da področje velikih županov ni po vsej državi enako, temveč da je v pokrajinah, kjer so poslovale prej pokrajinske uprave (torej v »pre-

¹ V beograjski »Policiji« št. 21/22 iz l. 1925. je navedena cena Priručnika s 50 Din s pripombo, da se dobiva knjiga samo pri piscu (str. 861).

čanski« krajih, izvzemši Vojvodino) mnogo širše kakor drugje. Pokrajinske uprave so namreč imele za svoje pokrajine stvarno isto področje, kakor ministrstva tam, kjer prvih ni bilo. Ob likvidaciji pokrajinskih uprav so prevzeli največji del njihovih poslov oblastni veliki župani, med tem ko so v ostalih krajih prešle na velike župane le funkcije okrožnih upravnih oblastev in vseh posebnih uradov splošne uprave, neposredno podrejenih ministrstvu. S tega vidika postane nam Prečanom umljiveje, zakaj nalagajo ministrstva velikim županom posle, ki so jih prej pri nas opravljala okrajna glavarstva.

Važna je tudi ugotovitev (str. 77 sl. in 102), da je z določbo čl. 18. zak. o državnem svetu in upravnih sodiščih izključena pritožba proti drugo inštančni rešitvi na tretjo upravno inštanco le za one akte upravnih oblastev, s katerimi se je kršila pravica ali v zakonu osnovan neposredni osebni interes poedinca, ne pa tudi za ostale upravne akte, zlasti za one, ki so izdani po svobodnem preudarku. Z drugimi besedami: zoper upravne akte, kojih presoja ne spada v kompetenco upravnih sodišč, je dopustna pritožba tudi na tretjo instanco, če je po dotičnem posebnem zakonu sploh dopustna.²

Pomotna pa je avtorjeva trditev (str. 13), da ima oblastni veliki župan, odnosno sreski poglavar v primeru, da njemu podrejeni državni uslužbenec zakrivi disciplinski pregrešek, le pravico, ne pa tudi dolžnosti odstopiti zadevo pristojnemu disciplinskemu sodišču. Iz čl. 180. uradniškega zakona, ki ga pisec na dotičnem mestu navaja, tega ni možno deducirati. Sicer pa ugovarja avtor sam tej svoji trditvi, ko pravi malo nižje, da mora predstojnik morebitno opustitev prijave opravičiti pred svojim predpostavljenim starešinom.

Tudi se ne morem strinjati s trditvijo (str. 34), da bi morali imeti sreski poglavarji po zakonu dva praktična izpita, in sicer enega po čl. 21. zakona o obč. upravi, drugega pa po čl. 54. uradniškega zakona. Prvo citirana določba predpisuje, da smejo biti za sreske poglavarje postavljeni samo pravniki, ki imajo najmanj osem let državne službe ter so opravili poseben praktični izpit, ki se ne more opravljati pred potekom dveh službenih let; čl. 54. uradniškega zakona pa stavi kot pogoj za dopustnost prestopa državnih uradnikov iz pripravljalnih v pomožne skupine opravo državnega strokovnega izpita v roku, ki ne sme biti daljši od treh let po nastopu službe.

Zakonski določbi bi bilo res mogoče tolmačiti tudi tako, da zahteva zakon za sreske poglavarje dva različna praktična izpita, prvega kot

² Nasprotnega mnenja dr. Steska, O javni upravi, str. 114: «Zoper odločbo druge upravne stopnje v nobenem primeru ne gre pritožba na eventualno višje upravno oblastvo kot tretjo stopnjo, in sicer tudi potem ne, če bi kaj takega prejšnji zakoni izrečno dovoljevali ali predpisovali.» Še bolj odločno na str. 127.

pogoj za prestop iz pripravljalne v pomožne skupine, drugega pa, ki bi bil težji in ki bi se opravljal za prvim, kot pogoj za imenovanje sreskim poglavarjem. Po mojem mišljenju pa je imel zakonodavec v obeh določbah za isti konkretni primer (občeupravno stroko) eden in isti praktični izpit pred očmi, izpit namreč, ki ga konceptni praktikanti politične uprave v nekdanjih avstrijskih pokrajinah itak že opravljajo. Razlika v besedilih teh določb izvira pač iz tega, da je specialna določba v zakonu o občni upravi izšla pred splošno določbo uradniškega zakona.

Glavni namen »Priručnika« je, kakor pravi avtor v predgovoru, »da se i širim krugovima olakša shvatanje i primenjivanje zakona o upravnim sudovima u praksi«. Dosego tega cilja je nekoliko otežkočil pisec sam s svojim slogom. Nekaj period je že tako zverženih, da jih moraš ponovno čitati ali celo analizirati, da jih razumeš. Posebno rad vriva pisec med besede, ki spadajo po vseh gramatikalnih pravilih skupaj, n. pr. med predlog in samostalnik, kar po eden ali dva stavka. Izmed mnogih naj navedem le en primer trganja besednih zvez. Na str. 94. čitamo: »Ovlaščenje tužioca u ime države« je u čl. 21. om široko, pa on pravno-faktički naravno, jer je od ministra finansija zavisan organ, samo u slučaju ako mu spomenuti ministar to stavi u dužnost, — uzeto može podizati tužbe pred upravnim sudovima i protiv rešenja upravnih vlasti i u drugim upravnim predmetima a ne samo onim, koji tangiraju interese državne finansijske uprave.«

Vobče pa je »Priručnik« zelo uporaben in priporočljiv pripomoček za praktika.

Dr. Fr. Vodopivec.

Dr. Erna Patzelt: *Entstehung und Charakter der Weistümer in Oesterreich. Beiträge zur Geschichte der Grundherrschaft, Urbarialreform und Bauernschutzgesetzgebung vor Maria Theresia.* Eligius Verlag, Budapest 1924. Str. 123, cena 7 š. 34 gr.

Weistümer imenujem slovensko, morebiti jezikoslovno ne čisto točno, vendar praktično uporabljivo — napotila. Dokler še ni bilo tiskanih zakonov, so si morali pomagati s privatnimi zapisi, ki so se čitali n. pr. na sodnih zborih. Takih napotil je dunajska akademija izdala že deset debelih knjig, dokaz, kako razširjena so bila. Da takoj omenim dejstvo, ki nas zanima, priobčena napotila so iz raznih pokrajin, le iz Kranjske ne. Za Slovence so pač najvažnejša ona napotila, ki so priobčena iz Spodnje Štajerske in Koroške, za Kranjsko jih bo treba šele obdelati in priobčiti. Pisateljica deluje v seminarju za zgodovino gospodarstva in prosvete na dunajski univerzi, kjer je imela na razpolago seveda bogate vire, predvsem v krasno urejeni zbirki rokopisov sedajšnje nacionalne, prej dvorne biblioteke, toda njeno delo navzlic temu ni prineslo prave luči v snov, ki je predmet pisateljčinega raziskavanja. Po moji sodbi se ta predmet sploh ne bo dal pravilno obdelati, dokler se ne spravi v zvezo razvoj napotil v čisto nemških delih bivše Avstrije z napotili slovenskih delov bivše Avstrije. Ta dva razvoja sta šla vsaksebi, pa sta vendar drug na drugega vplivala. Tu ni mesta, da bi o tem podrobneje razpravljali;

moral sem pa to omeniti, da utemeljim ne očitek pisateljici, ampak objektivni minus, ki ga v njenem delu opažam.

Kar je pisala o splošnem pomenu pravnih napotil, je dober pregled doslejsnjih trditev od Jakoba Grimma do Antona Mella. Pisateljica se priključuje popolnoma mnenju zadnje navedenega učenjaka, da so bila napotila priobčilo pravnih nazorov, katere je zemljiški gospod vzdrževal napram svojim podložnikom. Tu takoj lahko pokažem, da to ne more veljati za slovenska napotila (n. pr. za prevode gorskih bukev), ki se ne držijo pravil oficijalnih gorskih bukev), ker so bili v vinskih goricah tudi nepodložniki gorskega gospoda posestniki vinogradov in so si tudi oni sami delali — napotila.

Zelo zaslužno delo pa je opravila pisateljica z ugotovitvijo raznih tipov napotil po dobi postanka in po vsebini. Zanimivo je n. pr., da pride največ napotil na 16. stoletje, ko je zaznamovati pričetke osvobojenja kmetijskega stanu. Iz teh časov je odkritih za Nižje Avstrijsko 348, Tirolsko 90, Štajersko 67, Solnograško 8, Koroško 16 napotil. Ali ne bi spadala semkaj tudi nemška «Beradtschlagte Bergordnung für Krain iz l. 1595, o kateri je pisal l. 1916. že dr. Gruden (seveda slovensko!), katera se pa nahaja tudi v Joanejski biblioteki v Gradcu, čeprav le za prvih 26 členov? Seveda, za slovenske dežele ni bilo med učenjaki zanimanja in politično je bilo priporočljivo pustiti tudi znanstveni svet pri tezi, da so bili Slovenci »eine dumpfhinbrütende Masse« ...

Mnogo manj podrobno izdelana so poglavja o osvobojevalnih akcijah kmetijskega stanu. Zdi se mi, da je pisateljčina knjiga nastala iz dveh posameznih del, od katerih je bilo prvo — drugi del sedajšne publikacije, pa še ne s tako ljubeznijo in poglobljenostjo opravljano, kot prvo, poznejše, ki je gotovo sad velikega truda. Vsekakor pa bodo raziskavanja v oznanjeni knjigi dober pripomoček tudi za tiste, ki bodo našo slovensko pravno zgodovino obdelovali.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Mih. Čubinski: Zakon i stvarnost u sovjetskoj Rusiji, Beograd 1925, st. 72.

Brošura je odtisk člankov, izišlih v beograjski reviji »Policija«. — Svet zase in popolnoma ločen od drugega kulturnega dela je brez dvoma še dandanes Sovjetska Rusija. Po večini smo precej nejasno informirani o sedanjem stanju v tej državi, zlasti tudi o pravnem stanju. Zato je tem bolj razveseljivo, da so nam v imenovani brošuri vsaj v nekaterih pogledih razčiščena vprašanja, ki se tičejo zakonodajstva, sodstva in uprave v sedanjí Rusiji. Pisec nam prikazuje ves kompliciran ustavni in upravni aparat Rusije in s konciznostjo ter pravno utemeljenimi izvajanji rešuje vprašanje, ali je današnja Rusija res federalistično urejena in ali je sploh sovjetska in delavsko-kmetska država in prihaja do zaključka, da današnja Rusija ni ne eno ne drugo. Pobija pojem »revolucionarne zakonitosti« in trdi, da pravno stanje, kakršno še danes vlada v Rusiji, dasi v štadiju omiljenega »nep-a« (nove ekonomske politike) vodi nujno do rezultata, da v Rusiji sploh ne vlada danes zakonitost in da Rusija sploh ni pravna

država. Jasno prikazuje, da v SSSR absolutno niso garantirane človeške in državljanske pravice, kakor n. pr. pravica osebne svobode, svoboda vere in vesti, združevanja in zborovanja itd., zlasti pa, da je ukinjena ena izmed najpoglavitejših pravic moderne dobe, namreč, da je popolnoma odpravljena svoboda tiska. V poglavju o kazenskem pravu dokazuje pisec, da je prodrto, sicer v vseh kulturnih državah uveljavljeno načelo: »Nullum crimen, nulla poena sine lege«. Navaja, da ne pozna novi kazenski zakon zastaranja, da se pa jemljejo še talci, in da se smrtna kazen (ki se vrši z ustreljenjem in ki je uvedena v zakon le implicate kot »najvišja izmera kazni«) zelo pogosto navaja, da se je pogosto tudi uporabljala tortura i. t. d. Slika nam mizerno stanje sedanjega ruskega sodništva in njega popolno samovoljno odvisnost od uprave. V poglavju o civilnem pravu se prikazuje pravni kaos v pogledu vprašanja »zasebne lastnine«, dednega prava, rodbine, obligacijskega prava i. t. d. Zlasti kar se tiče zasebne lastnine, vidimo jasno prehodno linijo, kako so boljševiki nujno morali preiti iz sistema »nacionalizacije« in uničevanja dobrin v prvi dobi vojnega komunizma v pravno shvačanje buržuazije in prevzeti nje institucijo — zasebno lastnino, v prvi vrsti za premičnine, deloma pa tudi za nepremičnine in vidimo vso nesigurnost, kako kolebajo boljševiki še danes med obema ekstremoma. Vidimo, da so v dobi »nep-a« dednemu pravu zopet odprta vrata. Ravno tako, da je uničena teza socialnega življenja — brak in da vlada pri sklepanju in razvodu braka popolna svoboda i. t. d. — Vidimo, da je »diktatura proletarijata« le politična fraza in egoistično geslo boljševiške oligarhije, da proletarijat ni identičen z rusko komunistično stranko in da se je »diktatura proletarijata« spremenila v »diktaturo nad proletarijatom«. Pisec je v nekaterih točkah morda prekratek, tako n. pr. v pogledu kazenskega prava (seveda treba pomisliti, da je delo le odtisk raznih člankov), v nekaterih premalo točen, n. pr. v pogledu novih zdravstvenih, socialnih in kulturnih institucij v Rusiji, ker imam vtis, da vendar ne moremo en bloc negirati uspešnost vsakega koraka boljševiške vlade in imajo morda njeni posamezni ukrepi vendar zdravo jedro.

Dr. Hinko Lučovnik.

Dr. Erich Wulffen: Kunst und Verbrechen. Karl May-Verlag, Radebeul bei Dresden, 1925. Str. 52.

Avtor te knjižice je znani in splošno priznani kriminalni psiholog Erich Wulffen, ki je izdal že mnogo del o psihoanalizi umetnikov. V pričujoči knjižici pa je napravil korak dalje: podati hoče nekakšno znanstveno podlago za — rešitev poštenega imena — Karlu Mayu. Ne imenuje ga sicer nikjer, in vendar se zdi, da vsa njegova izvajanja naravnost silijo k razmišljanju o problemu, kako je mogoče, da bivši hudodelec postane odličen pisatelj, kar je bil Karl May i prvo i drugo. Priznati moramo, da se je Wulffen svoje naloge z veliko vnemo lotil in pokazal velikansko načitanost. Primeri, ki jih navaja, so resnično zanimivi. Gre mu za pojasnitev, kako se utegne prisojena ali privajena zločinstvenost izprevreči v umetniško udejstvovanje. Fantazija je obema štadijema neobhodno potreben element. Navaja pa še druge sorodne prvine zločin-

stvenosti in umetnosti in se pospe celo do trditve, ki se nam zdi na prvi pogled gorostasna, da obstoji »eine Art Aesthetik des Verbrechens« (stran 13). V glavnem delu svojega dela išče »kriminalnih«, ali pa vsaj »h kriminalnosti nagnjenih velikih predstaviteljev umetnosti«. V prvonavedeni točki pa pogrešamo navedbe virov (kritičnega aparata), odkod ima svoje navedbe o »tatvinah« Shakespeareja, Händela itd. (Mi bi mu pa lahko postregli s konkretnjšimi podatki, odkod si je n. pr. izposodil Haydn svoje melodije: Franjo Kuhač je dokazal za njegove maše, sonate, da celó za avstrijsko himno, da so plagiat — slovaških ali hrvaških narodnih pesmi.) Glede h kriminalnosti nagnjenih umetnikov pa se nam porajajo pač pomisleki, ko pisatelj kar zaporedoma znane učenjake, pesnike in glasbenike dolži zločinstvenosti, — ker so o kriminalnih problemih pisali. N. pr. Rousseau mu je ekshibicionist, enako Frank Wedekind, August Strindberg »Entblösser der Seele und ihrer Unreinheiten«; Goetheju pripisuje biološke degeneracijske znake. Te kratke pripombe kažejo pač jasno, da je Wulffen svojega velikega predhodnika Cesara Lombrosa še prekosil. Pa če abstrahiramo od prikrivane tendence rešiti čast Karla Maya, moramo priznati, da je Wulffen svoje misli podal zelo prikupljivo, da, baš tam, kjer ima morda najmanj prav, celo — duhovito. Zato opozarjamo na to knjižico ne samo naše pravnike, ki se bavijo s problemi psihologije, ampak tudi vse druge, ki so ljubitelji umetnosti. Tudi za današnje pisatelje, pesnike, slikarje, igralce itd. najdemo v Wulffenu marsikakšno misel, ki nam, če jo prav obrnemo, pripomore k pravilnemu spoznavanju njihove duševnosti in načina umetniškega ustvarjanja. **Dr. Metod Dolenc.**

Dr. Čed. Marković: Opšti deo tražbenog prava. Odgovarajući tekstovi francuskog, nemačkog i švajcarskog građanskog zakonika — sa pogovorom Živ. M. Perića. Geca Kon. Beograd. 1925. Str. 168 + XX.

Stojimo pred zenačenjem prava, zato se pa ne izplača pisati o veljavnem pravu, vzklia dr. Marković in izdaja prevod občnih določb francoskega, nemškega in švicarskega obligacijskega prava, najsi po teh pravih te določbe niso sistematično obravnavane kot take. Pa če tudi pritrdimo prevajalcu, da je obči del obligacij središčni tečaj vsega prava, ker ni razlike med obligacijami in drugimi pravi, tudi ne med stvarnim pravom, ker da pomenja to pravo le univerzalno pasivno obligacijo, ki ji je podvržena vsaka druga oseba razen subjekta pravice, moramo ravno vsled tega reči, da uzakonitev samo enega dela o. d. z. ne bo prineslo zaželenega zenačenja, marveč samo še večjo zmedo in v posledku še mučnejše razočaranje. Delo Markovićevo pa pozdravljamo kljub temu že zato, ker znači, da so pričenjali tudi pri nas gledati pri stvaranju novih zakonov nekam širje in da se dejanski zakonodavci ne bodo zapirali več med štiri stene in presenečali z zakoskimi projekti, ki zanje ni vedel prej nihče in ki so se snovali brez vseh znanstvenih priprav. Pritrjujemo tudi avtorju, da je delo koristno že sedaj i teoretiku kakor tudi praktiku, ker so vplivali omenjeni zakoniki v večji ali manjši meri tudi na naše državljansko pravo. V pagovoru poudarja univ. prof. Živ.

Perić o pomenu primerjalne pravne znanosti in izraža željo, da dosežemo končno popolno zблиžanje zakonodavstva po evoluciji ljudske solidarnosti, ki nas privede končno — kljub strašni svetovni vojni, ki pomenja negacijo tega, — v dobo krščanske enakosti, mira in altruizma. **Dr. R. S.**

Spomenica prvog kongresa pravnika Kraljevine Srba, Hrvata i Slo-venaca, održanog u Beogradu na dan 18.—20. septembra 1925 godine.

Spomenica prinaša podroben popis priprav za kongres in potek kongresa izčrpno z vsemi referati in jako natančno tudi debato v posameznih sekcijah. Zato je dolžnost vsakega pravnika, da si jo nabavi. Naroča se za ceno 20 Din pri g. Mih. Zlatanoviću, sekretaru Udruženja pravnika v Beogradu, nekaj izvodov ima v zalogi tudi društvo »Pravnik«.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca aprila 1926.

(*Kronika društva »Pravnika«.*) Društveni odbor se je za leto 1926 konstituiral takole: načelnik: dr. Danilo Majaron, njega namestnik: dv. sv. Božidar Bežek, tajnik: dr. Rudolf Sajovic, blagajnik: dr. Ignac Rutar, knjižničar: dr. Josip Krevelj, odborniki: dr. Metod Dolenc, dr. Leonid Pitamic, dr. Hubert Souvan, dr. Juro Hrašovec, dr. Mirko Graselli in dež. sod. svet. Anton Kuder.

(*Kronika juridične fakultete za šolsko leto 1924/25.*) I. Proforski zbor je izgubil svojega člana, rednega profesorja dr. Ivana Žolgerja, ki je umrl dne 16. maja t. l. Na pravno fakulteto v Subotici je bil imenovan dr. Mirko Kosić za rednega profesorja. — S kraljevim ukazom so bili dne 21. avgusta 1925 imenovani: dosedanji honorarni profesor dr. Janko Polec za rednega profesorja zgodovinskega razvoja javnega in zasebnega prava, dosedanji izredni profesor dr. Gjorgje Tasić za rednega profesorja ustavnega prava in pravne filozofije. Z odlokom prosvetnega ministra dne 5. marca t. l. je bil postavljen dosedanji honorarni nastavnik dr. Alojzij Rant za honorarnega profesorja za državno računostvje; z odlokom prosvetnega ministra dne 21. julija t. l. pa: višji državni pravdnik v Ljubljani dr. Anton Kremžar za honorarnega profesorja za posebni del kazenskega prava, vladni svetnik dr. Rudolf Andrejka in veliki župan v pok. dr. Franc Vodopivec za honorarna nastavnika za upravno pravo in upravno postopanje.

II. Dopust je imel v poletnem semestru izredni profesor dr. Mirko Kosić.

III. Za šolsko leto 1924/25 je posloval kot dekan redni profesor dr. Milan Škerlj, kot prodekan pa redni profesor dr. Fran Eller.

IV. V zakonodajnih odborih ministrstva pravde za pripravljanje načrtov za poedine zakone so v tekočem letu sodelovali redni profesorji dr. Metod Dolenc, dr. Gregor Krek in dr. Anton Skumovič.

V. V zimskem semestru, ki je trajal od 1. oktobra 1924 do 27. januarja 1925, so predavali: red. prof. dr. Skumovič: institucije rimskega prava (4 ure); jurisprudenca vsakdanjega življenja (rimsko pravo), (1 ura); civilno pravno postopanje (3 ure); o sodbi (civilno pravdni red) (1 ura); — r. prof. dr. R. Kušej: katoliško in pravoslavno cerkveno pravo (4 ure); obrisi cerkvenopravne zgodovine (2 uri); — hon. prof. dr. J. Polec: zgodovinski razvoj sedanjega javnega in zasebnega prava, javno pravo (4 ure); zgodovinski razvoj kazenskega prava in sodnega postopka (2 uri); — kontr. red. prof. M. Jasinski: uvod v pravno zgodovino slovanskih narodov (2 uri); pravna zgodovina južnih Slovanov (3 ure); starorusko kazensko pravo primerjalno s kazenskim pravom južnih Slovanov (1 ura); red. prof. dr. G. Krek: zemljiška knjiga (1 ura); splošni nauki o objektivnem in subjektivnem pravu (3 ure); osebe v državljskem pravu (1 ura); — red. prof. dr. St. Lapajne: ženitno pravo (3 ure); zastavno pravo (1 ura); mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo (2 uri); — red. prof. dr. M. Škerlj: trgovinsko in menično pravo (5 ur); — hon. nast. inž. I. Pehani: rudarsko pravo (2 uri); — red. prof. dr. M. Dolenc: kazensko pravo (splošni del) (5 ur); temeljni problemi kriminalistike: kriminalna psihologija (1 ura); — red. prof. dr. L. Pitamic: ustavopravna veda (4 ure); splošna načela upravnega prava (2 uri); izred. prof. dr. Gj. Tasić: ustavopravna veda (2 uri); upravno pravo (2 uri); pravna filozofija (2 uri); — kontr. red. prof. dr. A. Bilimović: narodno gospodarstvo (4 ure); metodologija narodno-gospodarske vede (1 ura); — r. prof. dr. Fr. Eller: finančna veda, I. del (5 ur); — izred. prof. dr. M. Kosić: narodno gospodarstvo (agrarna in industrijska politika) (3 ure); statistika, II. (demografija) (2 uri); sociologija (pregled novejših socijoloških teorij) (1 ura); — hon. prof. dr. K. Šavnik: vpliv bužetnega prava na upravo (1 ura); — hon. nast. dr. A. Rant: državno računostvje (2 uri).

Seminarje, oziroma vaje so imeli profesorji: dr. Krek, dr. Dolenc, dr. Pitamic, dr. Bilimović, dr. Eller.

VI. V poletnem semestru 1925, ki je trajal od 15. februarja do 28. junija 1925, so predavali: red. prof. dr. Gr. Krek: pandektno pravo kot uvod v sedanje državljsko pravo (4 ure); stvarno pravo (3 ure); — red. prof. dr. A. Skumovič: institucije rimskega prava (4 ure); jurisprudenca vsakdanjega življenja (1 ura); civilno pravno postopanje (3 ure); o sodbi (1 ura); red. prof. dr. R. Kušej: katoliško in pravoslavno cerkveno pravo (4 ure); državno cerkveno pravo (2 uri); — kontr. red. prof. M. Jasinski: pravna zgodovina južnih Slovanov (3 ure); starorusko kazensko pravo (XI.—XV. stol.) primerjalno s kazenskim pravom južnih Slovanov (1 ura); interpretacija zakona Štefana Dušana (3 ure); — hon. prof. dr. J. Polec: zgodovinski razvoj sedanjega javnega in zasebnega prava, zasebno pravo (4 ure); red. prof. dr. St. Lapajne: roditeljsko in skrbstveno pravo (3 ure);

zastavno pravo (1 ura); obveznosti ex variis causarum figuris (1 ura); mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo (1 ura); — red. prof. dr. M. Škerlj: trgovinsko in menično pravo (3 ure); izbrana poglavja iz četrte knjige trgovinskega zakonika (1 ura); zaščita industrijske svojine (2 uri); — hon. nast. ing. I. Pehani: rudarsko pravo (2 uri); — red. prof. dr. M. Dolenc: kazenskopravno postopanje (4 ure); kazensko pravo (2 uri); temeljni problemi kriminalistike, kriminalna psihologija (1 ura); — red. prof. dr. J. Plečnik: o vprašanjih medicinske narave, pomembnih za jurista (2 uri); — red. prof. dr. L. Pitamic: ustavno pravo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (4 ure); ustavopravna veda (1 ura); zgodovina pravne filozofije srednjega in novega veka (1 ura); — izred. prof. dr. Gj. Tasić: ustavopravna veda (2 uri); upravno pravo (2 uri); filozofija prava, o metodi tolmačenja zakonov (2 uri); — kontr. red. prof. dr. A. Bilimović: narodno gospodarstvo (5 ur); — red. prof. dr. F. Eller: finančna veda (5 ur); — hon. prof. dr. A. Rant: državno računostvje (2 uri).

Seminarje, oziroma vaje so imeli redni profesorji dr. Dolenc, dr. Pitamic, dr. Bilimović in dr. Eller.

VII. Fakulteta je izdala svoj četrti Zbornik znanstvenih razprav, ki prinaša na 18 polah razprave 7 profesorjev. Dalje je izdala Zvezna tiskarna in knjigarna tretji učbenik juridične fakultete «Dušanov zakonik» (spisal redni profesor dr. Metod Dolenc).

VIII. V zimskem semestru 1924/25 je bilo na juridični fakulteti 376 rednih in 7 izrednih slušateljev, med njimi 9 ženskih. V poletnem semestru 1925. pa je imela fakulteta 333 rednih in 10 izrednih slušateljev, med njimi 19 ženskih.

IX. Pravnozgodovinski državni izpiti so se vršili tekom leta v treh terminih. Izprašanih je bilo 87 kandidatov, pri 8 je bil uspeh odličen, pri 21 dober, pri 31 zadosten, pri 27 nezadosten. Pravosodni in državoslovni državni izpiti so se vršili vse leto. Pravosodnih izpitov je bilo 36, med njimi 8 z odličnim, 10 z dobrim, 14 z zadostnim in 4 z nezadostnim uspehom. Državoslovnih državnih izpitov je bilo 34, med njimi 11 z odličnim, 10 z dobrim, 11 z zadostnim, 2 z nezadostnim uspehom. — Rigorozom se je podvrglo skupno 48 kandidatov. Pravnozgodovinski rigoroz je delalo 12 kandidatov; pri 2 je bil uspeh odličen, pri 8 zadosten, pri 2 nezadosten. Pravosodni rigoroz je delalo 17 kandidatov: uspeh je bil pri 1 odličen, pri 10 zadosten, pri 6 nezadosten. Državoslovni rigoroz je delalo 19 kandidatov: pri 3 je bil uspeh odličen, pri 15 zadosten, pri 1 nezadosten.

X. Promovirali so za doktorje prava: 28. februarja 1925 Ervin Mejak iz Slovenske Bistrice; 2. maja 1925 Igor Rosina iz Ljutomer; 9. junija 1925 Stojan Bajič iz Postojne, Srečko Grmovšek iz Pilštajna, Hinko Lučovnik iz Ljubljane; 27. junija 1925 Valentin Benedik iz Ljubljane, Ivan Bizjak iz Stožic pri Ježici, Jakob Mlinar iz Stare vasi pri Žireh in Stanko Tominec iz Ljubljane.

Dr. Viktor Korošec.

(Svetosavske tekme na juridični fakulteti v Ljubljani.) Udeležba tekmecev za svetosavske nagrade Nj. Vel. kralja za l. 1926 je bila precej

manjša od predlanskega leta. Na dan proslavitve svetega Save, 27. januarja 1925, je razglasil g. vsučiliški rektor dr. Leonid Pitamic na slavnostnem zborovanju v prisotnosti odličnih gostov in mnogobrojnega slušateljstva, da sta bila po sklepu svetà juridične fakultete odlikovana pravnik: g. Josip Dobrošek iz Hoč ob Pohorju z nagrado 800 Din za svoje delo: «V čem kaže zakon o nabavljalnih zadrugah napredek napram našemu zakonu o pridobitnih zadrugah?» in pa g. Matija Primus iz Zagreba z nagrado 600 Din za svoje delo: «Pomen priznanja za kazensko pravo.» Bila sta edina tekmece; obe njuni deli ste izbrani iz skupine temativ pravosodnega študijskega oddelka. Za vsa druga temata, osobito iz pravnozgodovinskega in javnopravnega študijskega oddelka (glej «Slovenski Pravnik 1925, str. 96»), ni bilo nobenih tekmecev. Oba to leto odlikovana gg. slušatelja pa sta si bila priborila nagrade tudi že prejšnji leti. Za prihodnjo svetosavsko slavnost (27. januarja 1927) je razpisal svet juridične fakultete naslednja temata: I. Iz pravnozgodovinskega študijskega oddelka: a) «Pravni položaj trgovcev po rimskem pravu»; b) «Pravice in dolžnosti patronov po občem cerkvenem in po parti-kularnem pravu naših pokrajin»; c) «Notranji ustroj avtonomnih mestnih občin vzhodne Istrije po kastavskem, veprinaškem in moščeniškem statutu.» II. Iz pravosodnega študijskega oddelka: a) «Dejanja v sili, po kazenskem in civilnem pravu (primerjalno)»; b) Konvencionalna kazen po trgovinskem pravu in njeno razmerje k določbam § 1336 o. d. z.»; c) «Kako je presojati konkurenco več zločinov, ako se naj kaznujejo po splošnih kazenskih zakonikih, veljavnih v Slovenji in v Srbiji, ter po zakonu o tisku?»; č) Vpostavitev v prejšnji stan po svojem pravnozgodovinskem razvoju in po sedaj veljajočem pravu (c. pr. r.). — III. Iz javnopravnega študijskega oddelka: a) «Pridobitni svet po naši ustavi v primeri z analognimi instituti v drugih državah»; b) «Razme-jitev kompetenc med civilnimi in upravnimi sodišči, posebno z ozirom na javnopravne pogodbe»; c) «Zgodovinski razvoj meddržavne arbitraže»; č) «Splošni vidiki zaščite delavcev po pravnem stanju, ki je veljalo v Sloveniji in Dalmaciji ob prevratu, po zakonu o radnjama z dne 29. junija (12. julija) 1910 in po zakonu o zaščiti delavcev z dne 28. februarja 1922»; d) «Naša trošarina na žganje. Zgodovinski oris zakonodaje in kritična ocena v finančno, gospodarsko ter socijalnopolitičnem oziru.» — Naj bi obilica temativ dala pobudo za čim mnogobrojnejše tekmovanje akadem-skega naraščaja, ki ima veselje do pravniškega znanstvenega dela!

Dr. M. D.

Prispevek k domači pravni zgodovini. Pravni inštitut zaveze pod klavzulo »des allgemeinen Landschadenbundes«, t. j. nekaka generalna zastava vsega premičnega in nepremičnega imetja, ki je veljal tudi na Kranjskem, je dr. M. Dolenc zasledoval po zapiskih vinogradskih zborov tja v 18. stoletje. (Dušanov zakonik str. 136).

V konvolutu Peter Pavel Glavarjeve ustanove v registraturi velikega župana v Ljubljani se nahaja načrt kupne pogodbe, katerega je sestavilo

l. 1808 c. kr. združeno kranjsko-goriško provincijalno državno knjigovodstvo v Ljubljani, za primer prodaje gosposčine Lanšpreške v novomeškem okrožju.

Po tem načrtu bi moral kupec, (ki sme biti tudi oseba neplemiškega rodu, ne sme pa biti Žid ali turški podanik) plačati $\frac{1}{3}$ kupnine takoj ostanek pa v obrokih.

Načrt določa v zavarovanje v 8. točki:

Zur Sicherung dieses Kaufschillingsrestes aber, und der hievon abfallenden Zinsen hat Käufer sein sämtliches Hab und Gut überhaupt und zwar bei Verbindung zu den Landschadenbund in Krain insbesondere aber die verkaufte Herrschaft Landspreß zur Special Hypothek zu verschreiben und den Kaufkontrakt ... auf den ersten Platz ... intabulieren zu lassen.

O garancijski listini, katero zahteva omenjeni institut, v načrtu ni govora, to pač vsled tega, ker bi bila pismena pogodba itak sklenjena in odobrena pred javno oblastjo in torej vživala fidem publicam; pač pa določa naslednji odstavek skladno s tem pravnim institutom, da sme deželno poglavarstvo gosposčino ponovno prodati, če kupec ne bi izpolnil pogojev in to brez predhodne tožbe ali pravičanja pred sodiščem, ter nadalje, da se mora kupec za ta slučaj odreči svojim pravicam in ugovorom.

Ker datira listina iz časa tik pred francosko okupacijo ilirskih dežel, smemo sklepati, da je omenjeni institut živel na Kranjskem do uvedbe Code Napoléona z l. I. 1812 l. Morebiti je prišel začasno do veljave zopet z avstrijsko restavracijo 1813. l., ko se je via facti uvajalo prejšnje pravno stanje.

Temu provizoriju pa je v privatnem pravu naredila konec uvedba o. d. z., uvedenega dne l. V. 1815. v postojnskem, ljubljanskem, novomeškem in beljaškem okrožju.

E. Bayr.

(Upravno kazensko pravo.) K članku, natisnjenem v št. 9—12 letnika 1925 pripominjam: Pripomba pod črto na strani 218 bi se utegnila napačno tolmačiti, kakor da je naredba notranjega ministrstva z dne 13. XI. 1919, št. 752 Ur. l. o omejitvi točenja alkoholnih pijač še vedno veljavna. To pa ni res, ker ta naredba ni bila predložena zakonodajnemu odboru glasom člena 130 ustave. V veljavi so tedaj ostale le odredbe sreskih poglavarjev, izdane na podlagi § 54 obrtnega reda. Ker pa je med tem izšel pravilnik o gostilnah in kavarnah z dne 15. VI. 1925, št. 268 Ur. l., ki urejuje zadevno snov v členu 55, je smatrati, da so s tem prenehale veljati i predmetne odredbe sreskih poglavarjev, izdane na podlagi § 54 obrtnega reda. Posledica tega pa je spričo besedila v točki a) tega člena, da točenje žganih opojnih pijač ob nedeljah splošno ni več prepovedano, more pa se z novimi odredbami na podlagi cit. § 54. zopet prepovedati.

Na strani 221 je citati v četrtem odstavku pravilno ... z dne 16. decembra 1919 in na strani 224 v 21. vrsti pa ... pred 1. januarjem 1916.

Dr. Fran Ogrin.

Ali ste že poravnali članarino za Kongres pravnikov?
Storite to takoj! Članarina za javne uradnike in pravne
pripravnike 60 Din, za druge 120 Din.

Naročnina za „Slovenski Pravnik“
znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, naj
zaostalo naročnino čim prej poravnajo; tudi
uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Po-
služijo naj se v to priloženih položnic, ali naj
jo pošljejo blagajniku g. dr. Ignacu Rutarju, di-
rektorju poštnega čekovnega urada v Ljub-
ljani. Tudi reklamacije naj se naslavlajo tja-
kaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko
je list izšel. Ravnotam se dobe Štefan Lapajne:
„Državni osnovni zakoni“ in vsi prejšnji letniki
„Slov. Pravnika“. Cena s poštnino vred za „Dr-
žavne osnovne zakone“ — 12 Din, za „Slovenski
Pravnik“ letniki 1925, 1924 in 1923 — 60 Din,
ostali letniki po 40 Din.